

ปัญหาการตรวจสอบการจัดเก็บภาษี
กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด

นางสาว ปลิดา วัฒนจิราพร

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)

are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา	ปัญหาการตรวจสอบการจัดเก็บภาษีกรณีการประกอบ ธุรกรรมด้วยเงินสด
โดย	นางสาว ปลิดา วัฒนจิราพร
รหัสประจำตัว	628 00510 34
หลักสูตร	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หมวดวิชา	ภาษีอากร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์
ปีการศึกษา	2563

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ..........อาจารย์ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์

บทคัดย่อ

เอกัตศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่สรรพากรความหมายและปัญหาที่เกิดขึ้นใน กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด แล้วนำมาเปรียบเทียบการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงข้อดีข้อเสียของมาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อจากการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด นำไปสู่แนวทางการแก้ไขและวิธีการ มาตรการในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีกรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด เพื่อให้การตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีถูกต้องและครบถ้วน

จากการศึกษา พบว่ามาตรการทางกฎหมายรวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยง การรณรงค์เพื่อเป็นการจูงใจ การสนับสนุน ในเรื่องการทำธุรกรรมเป็นเงินสดยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีของเจ้าพนักงานยังขาดประสิทธิภาพเนื่องจากการประเมินความเสี่ยงของผู้เสียภาษีหลังการยื่นแบบแสดงรายการรวมทั้งการใช้อำนาจและดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในการประเมินภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีมีทัศนคติที่ไม่ดีกับผู้ตรวจสอบอีกทั้งยังขาดหลักฐานเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ของเจ้าพนักงานขาดมาตรการจูงใจและการบังคับใช้ ให้ประชาชนมีการลดการใช้เงินสดในการทำธุรกรรม

ในขณะที่ต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์และประเทศสวีเดน มีการนำมาตรการการบริหารความเสี่ยงมาใช้ก่อนทำการประเมินการตรวจสอบ และมีมาตรการจูงใจและการบังคับให้ผู้ประกอบการมีการลดการใช้เงินสดเพื่อจะใช้เป็นฐานข้อมูลในการประเมินความเสี่ยงตามหลักการบริหารความเสี่ยง ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาและนำแนวทางการใช้มาตรการต่าง ๆ ของประเทศสวีเดนและประเทศสิงคโปร์นำมาปรับปรุงและปรับใช้ในประเทศไทย ที่เป็นการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีในกลุ่มธุรกิจที่รับชำระเป็นเงินสด เพื่อให้แก้ไขปัญหาการเลี่ยงการตรวจสอบภาษีจากการรับชำระและบริการเป็นเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาเรื่องปัญหาการตรวจสอบการจัดเก็บภาษีกรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยผู้เขียนได้รับความเมตตาจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลพัทธ์ ราชประดิษฐ์ ที่กรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา แม้ว่าท่านจะมีภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่ต้องจัดการมากมาย แต่ท่านได้สละเวลา อันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำแนวทางในการวิเคราะห์และนำเสนอ ตลอดจนช่วยตรวจทานและแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้เอกัตศึกษานี้สำเร็จโดยสมบูรณ์ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งใจในความกรุณา ของท่านอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงที่คอยเอาใจใส่ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดการจัดทำเอกัตศึกษานี้ด้วยความเมตตา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และคณาจารย์พิเศษทุกท่านของหลักสูตร ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจทั้งด้านกฎหมายและธุรกิจ รวมถึงให้คำแนะนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้เขียนในการทำเอกัตศึกษานี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา กฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ประสานงาน และให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้เขียนด้วยความกรุณามาโดยตลอด รวมถึงขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลและการจัดพิมพ์เอกัตศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ รุ่นที่ 22 ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และแบ่งปันข้อมูลความรู้ตลอด ระยะเวลาการศึกษา ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกัตศึกษานี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ และหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้และขออภัยมา ณ ที่นี้

ปlicita วัฒนจิราพร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย	6
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	6
บทที่ 2 แนวคิดหลักการการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	7
2.1 หลักทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	7
2.1.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	7
2.1.2 หลักการจัดเก็บภาษี.....	9
2.2 หลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี.....	11
2.2.1 ลักษณะของหลักความมีประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	11
2.2.2 ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บของเจ้าหน้าที่ที่ต่ำ.....	12
2.3 หลักทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	13
2.3.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษี.....	13
2.3.2 หลักในการตรวจสอบภาษีอากร	15

2.4	วิธีการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	16
2.4.1	การวางแผนการตรวจสอบ.....	16
2.4.2	กระบวนการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	18
2.4.3	การตรวจสอบโดยเจ้าพนักงานประเมินเรียกเก็บภาษีอากรเพิ่มเติม	20
2.5	ปัจจัยที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามข้อสันนิษฐาน	20
2.5.1	การกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิจากค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ.....	21
2.5.2	การพิจารณาจากเงินฝากในธนาคาร	21
2.5.3	การพิจารณาจากค่าใช้จ่าย	21
2.5.4	การพิจารณาจากร้อยละของรายรับทั้งหมด	22
2.5.5	การพิจารณาจากร้อยละของทรัพย์สิน.....	22
2.5.6	การพิจารณาจากวิถีชีวิตที่แสดงออก.....	22
2.5.7	การกำหนดข้อสันนิษฐานตามประเภทกิจการ	22
บทที่ 3	การตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย	23
3.1	หลักเกณฑ์การตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	23
3.1.1	การประเมินภาษีอากรจากรายการที่ยื่น	23
3.1.2	การออกหมายเรียกโดยเจ้าพนักงานประเมินภาษีอากร	24
3.1.3	การกำหนดเงินได้สุทธิ	25
3.2	ฐานข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบ.....	27
3.2.1	การใช้ระบบตรวจสอบ.....	27
3.2.2	หลักฐานที่เกี่ยวข้อง	28
3.3	วิธีการชำระหนี้	30
3.3.1	การชำระด้วยเงินสด	30
3.3.2	การชำระด้วยตราสารเปลี่ยนมือ	32
3.3.3	การชำระด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์.....	35

บทที่ 4	มาตรการที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีจากการรับชำระเป็นเงินสดของต่างประเทศ	39
4.1	ประเทศสิงคโปร์	39
4.1.1	การตรวจสอบภาษีของประเทศสิงคโปร์.....	40
4.1.2	มาตรการการบริหารความเสี่ยง (Compliance Risk Management).....	40
4.1.3	กระบวนการปรับทัศนคติของผู้เสียภาษี.....	42
4.1.4	การปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบบูรณาการและกรอบการให้บริการ	43
4.2	ประเทศสวีเดน	44
4.1.1	มาตรการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการเลี่ยงการตรวจสอบ ภาษีจากการรับชำระเป็นเงินสดของภาครัฐ.....	44
4.1.2	มาตรการด้านเทคโนโลยีในกลุ่มธุรกิจธนาคารที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การเลี่ยงการตรวจสอบภาษีจากการรับชำระเป็นเงินสดของภาคเอกชน.....	49
บทที่ 5	บทวิเคราะห์ปัญหาการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณี การประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดและข้อเสนอแนะ.....	50
5.1	ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเงินได้ใน การประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด.....	50
5.1.1	ปัญหาจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการตรวจสอบ	50
5.1.2	ปัญหาการขาดเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของเจ้าพนักงาน	51
5.1.3	ปัญหาการขาดหลักฐานจากการทำธุรกรรมด้วยเงินสด	51
5.1.4	ปัญหาทัศนคติของผู้เสียภาษีในการตรวจสอบของเจ้าพนักงาน.....	52
5.2	ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้ใน การประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด.....	52
5.2.1	การกำหนดหลักการในการบริหารจัดการเก็บภาษี.....	52
5.2.2	การกำหนดมาตรการจูงใจเพื่อเป็นการลดการใช้เงินสดในการทำธุรกรรม.....	54
5.2.3	การกำหนดมาตรการด้านกฎหมายภาษีเพื่อช่วยในการตรวจสอบภาษี	55

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	57
6.1 บทสรุป	57
6.2 ข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	65

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ภาษีอากร หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลบังคับจัดเก็บจากประชาชน และนำมาใช้ประโยชน์ต่อสังคม โดยส่วนรวม มิได้ให้ประโยชน์โดยตรงต่อผู้เสียภาษี¹ ซึ่งในการเสียภาษีให้กับรัฐนั้นปัจจุบันกระทรวงการคลังโดยกรมสรรพากรเป็นผู้จัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากร ภาษีดังกล่าวแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์² ทั้งนี้มีเพียงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่านั้นที่เป็นภาษีทางตรงซึ่งจัดเก็บจากฐานรายได้ ฐานภาษีทางตรง คือ เงินได้ ส่วนภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ เป็นภาษีทางอ้อมโดยจัดเก็บจากการบริโภคของประชาชนภายในรัฐ คือ เมื่อมีการขายสินค้า หรือการให้บริการถือว่ามีภาระภาษีที่จะต้องเสียเกิดขึ้น ฐานภาษี คือ รายรับจากการขายสินค้า หรือการให้บริการ

เงิน คือ สิ่งที่คนในสังคมได้สมมุติขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เนื่องจากเงินเป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นสื่อกลาง เงินจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้สินค้าจากแหล่งผลิตไปสู่มือผู้บริโภคได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะ ตามปกติผู้บริโภคจะได้รับผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเป็นเงินตราในรูปของค่าจ้าง ค่าเช่า ดอกเบี้ย และกำไร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคได้ใช้จ่ายเงินจากรายได้ไปแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าและบริการมาบำบัดความต้องการได้กว้างขวางกว่าการแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งของต่อสิ่งของ ในระบบที่ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนจะช่วยให้ระบบการแลกเปลี่ยนสม่ำเสมอ ชุมชนและสังคมมีมาตรฐานในการครองชีพสูงขึ้น เพราะ ช่วยให้มีการผลิตสินค้าสู่มือผู้บริโภคสูงขึ้น ซึ่งเป็นความสำคัญในด้านการแลกเปลี่ยนและการอุปโภคบริโภค

เงินมีหน้าที่ในระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange) เป็นมาตรฐานการวัดค่า (Standard of Value) เป็นมาตรฐานการชำระหนี้ภายใน

¹ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำอธิบายกฎหมายภาษีอากร, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536

² กรมสรรพากร, บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร หมวด 3 ภาษีเงินได้ มาตรา 38-64 [ออนไลน์], 8 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/5937.html#mata38> [29 เมษายน 2564]

(Standard of deferred payments) และเป็นเครื่องสะสมมูลค่า (Store of value)³ โดยเงินเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องมากที่สุด (Liquidity) แต่การเก็บเงินไว้เฉย ๆ จะไม่ให้ผลตอบแทนเหมือนการออมในทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น พันธบัตร หรือหุ้นซึ่งให้ผลตอบแทนแต่มีสภาพคล่องน้อยกว่าเงิน

นอกจากเงินสดที่เป็นตัวกลางสำคัญของการซื้อ ขาย และแลกเปลี่ยน แล้วยังคงมีตราสารอื่นที่ทำหน้าเสมือนเป็นเงินสด หากแต่สามารถมีรายการ จดจำในระบบได้ด้วยโดยการจ่ายผ่านบัตรพลาสติก⁴ เช่น บัตรเดบิต บัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิต

บัตรเดบิต : บัตรเดบิต (Debit Card) คือ บัตรที่ธนาคารออกให้โดยผูกบัตรไว้กับบัญชีเงินฝากของผู้ถือบัตร ซึ่งสามารถใช้ในการทำธุรกรรมการเงินต่าง ๆ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่อง ATM ไม่ว่าจะเป็นการถอนเงิน โอนเงิน สอบถามยอด และจ่ายค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่านบัตรเดบิตนี้ได้โดยไม่ต้องใช้เงินสด

บัตรเอทีเอ็ม : บัตรเอทีเอ็ม คือ บัตรที่ธนาคารออกให้กับผู้เปิดบัญชีเงินฝาก เพื่อใช้สำหรับบริการในเรื่องการถอน ฝาก โอนเงินระหว่างบัญชีผ่านตู้บริการอัตโนมัติ หรือที่เรียกว่าตู้เอทีเอ็มนั่นเอง ทั้งนี้ บัตรเอทีเอ็มจะผูกพันกับเงินในบัญชีโดยตรง ผู้ถือบัตรจะถอน หรือโอนเงินได้เท่ากับจำนวนเงินที่มีในบัญชีเท่านั้น

บัตรเครดิต : บัตรเครดิต คือ สินเชื่อบุคคลธรรมดา โดยธนาคารจะให้เงินจำนวนหนึ่งตามที่ธนาคารกำหนด และคุณก็สามารถใช้สินเชื่อนั้นได้ทุก ๆ เดือน ภายในวงเงินดังกล่าวเพื่อซื้อสินค้า บริการต่าง ๆ แต่มีเงื่อนไขว่า คุณจะต้องทำการจ่ายเงินที่นำไปจ่ายซื้อของเหล่านั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด พร้อมกับต้องเสียดอกเบี้ยตามอัตราที่ธนาคารกำหนด หรือพูดง่าย ๆ ว่าธนาคารจ่ายให้ก่อน พอครบ 30 วัน คุณก็ต้องไปจ่ายคืนธนาคาร ซึ่งรูปแบบของบัตรเครดิตคือ สินเชื่อส่วนบุคคลระยะสั้นนั่นเอง

³ อัจฉรา หล่อตระกูล, เงิน : ความหมายและความสำคัญ, วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1, (มกราคม 2558) : 71-73

⁴ บทความ, รู้จักบัตรเดบิต บัตรเครดิต และบัตรเอทีเอ็ม เตรียมตัวสู่โลกไร้เงินสด [ออนไลน์], 4 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา : <https://www.sanook.com/money/481469/> [29 เมษายน 2564]

ปัจจุบันมีการรับชำระและบริการหลายทางเลือกด้วย Mobile Banking ของธนาคารที่จ่ายด้วยการสแกน QR Code การรับชำระเงิน E wallet ต่างประเทศของ Alipay, WechatPay และการรับชำระ E wallet ภายในประเทศไทย เช่น True, line pay, Airpay, BluePay เป็นต้น เพื่อตอบสนองกับความต้องการในการใช้งานของแต่ละกลุ่มลูกค้า โดยธนาคารและสถาบันที่ได้รับ การรับรองจากธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ได้รับสิทธิและใบอนุญาตประเภทการรับชำระเงินสดทาง อิเล็กทรอนิกส์ นั้นเพื่อต้องการบริการให้ตอบสนองกับทุกรูปแบบของการชำระเงินในทุกธุรกิจ ทุกอุตสาหกรรม ตั้งแต่บุคคลธรรมดาที่เป็น พ่อค้าแม่ค้าขายของในตลาด พ่อค้าแม่ค้าขายของ ออนไลน์ พ่อค้าแม่ค้าขายในโลกโซเชียล รวมถึงร้านค้าขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และร้านค้าที่มีสาขา เพื่อให้บริการกับลูกค้าทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างประเทศ⁵ อีกทั้งรัฐบาลต้องการผลักดันให้สังคมไทย เป็นสังคมไร้เงินสด ซึ่งสังคมไร้เงินสดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ ได้มีการตื่นตัว รับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น สิ่งที่จะเกิดตามมาคือ พฤติกรรมการบริโภคของประชาชนจะมีการเปลี่ยนแปลงไป

การประกอบธุรกิจก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปเพื่อรองรับกับการทำธุรกรรมที่ไม่ต้องใช้เงินสดและเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภค การเปลี่ยนพฤติกรรมเช่นนี้ย่อมมีผลกระทบ ไปยังบุคคลหลายฝ่าย⁶

เมื่อรัฐต้องการรายได้เพื่อให้เพียงพอต่อรายจ่ายโดยใช้การเก็บภาษีจากประชาชน ขณะเดียวกันการเก็บภาษีดังกล่าวก็ก่อให้เกิดภาระแก่ประชาชนผู้มีเงินได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้ประชาชน ไม่เต็มใจในการเสียภาษี และส่งผลให้ผู้มีเงินได้ไม่ว่าจะมีเงินได้มากหรือน้อยย่อมต้องการเสียภาษี ให้น้อยที่สุดหรือไม่เสียเลย ซึ่งตรงข้ามกับรัฐที่ต้องการเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อ รายจ่ายด้วยเหตุผลที่ต่างกัันนี้เองทำให้ผู้มีเงินได้หาวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็น การวางแผนภาษี (Tax Planning) การเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) หรือแม้แต่การหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Evasion)⁷

⁵ Webpakpay, เรื่องจ่ายเรื่องง่าย [ออนไลน์], 5 มีนาคม 2560. แหล่งที่มา : <https://www.webpakpay.com/> [29 เมษายน 2564]

⁶ ชลิตพันธ์ บุญมีสุวรรณ, สังคมไร้เงินสด, วารสารธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2, (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561) : 235

⁷ กำหนด โสภณวสุ, การหนีภาษีกับการเลี่ยงภาษี [ออนไลน์], 12 สิงหาคม 2551. แหล่งที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/ThaiLawFirm/2008/08/12/entry-1> [29 เมษายน 2564]

ในส่วนของการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษี สำหรับประเทศไทยกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานประเมินออกหมายเรียก เพื่อตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคารบัญชีที่อยู่ในมาตรา 19 และมาตรา 23 แห่งประมวลรัษฎากร โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานประเมินในการออกหมายเรียกเพื่อรวบรวมข้อมูลของผู้เสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วน กรณีเจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ใดแสดงรายการตามแบบที่ยื่นไม่ถูกต้อง ตามความจริงหรือไม่บริบูรณ์ โดยสามารถออกหมายเรียกตัวผู้ยื่นรายการและพยานให้นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นอันควรแก่เรื่องมาแสดงได้

ในงบประมาณปี พ.ศ. 2563 (เดือนตุลาคม 2562 – เดือนกันยายน 2563) รัฐบาลจัดเก็บรายได้สุทธิจำนวน 2,394,076 ล้านบาท ต่ำกว่าประมาณการตามเอกสารงบประมาณ 336,924 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.3 ต่ำกว่าปีก่อน 172,032 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.7 ทั้งนี้ การจัดเก็บรายได้ที่ต่ำกว่าประมาณการเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจที่หดตัวเนื่องจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายและมาตรการทางภาษีของรัฐบาลเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชนและผู้ประกอบการ เช่น การลดอัตราภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่ายจากอัตราร้อยละ 3 เหลือร้อยละ 1.5 ตั้งแต่เดือนเมษายน – กันยายน 2563 เป็นต้น⁸ หากรัฐบาลต้องการเก็บรายได้ให้ตรงตามงบประมาณ ฉะนั้น ควรมีการกำหนดการลดการใช้อำนาจดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในการตรวจสอบรายได้และการออกนโยบายมาตรการจูงใจให้ประชาชนในการลดการใช้เงินสดรัฐบาลก็จะสามารถเก็บรายได้สุทธิมากกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดเช่น ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจหอพัก ธุรกิจเสริมความงาม ธุรกิจร้านทอง หรือการประกอบวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดเหล่านี้ จะต้องนำรายได้ที่ตนได้รับจากการประกอบธุรกรรมมาเสียภาษีเงินได้ แต่ผู้มีเงินได้ดังกล่าวนี้มักจะไม่นำรายการ หรือรายงานเงินได้ต่ำกว่าความเป็นจริง แม้ว่าประมวลรัษฎากรจะมีมาตรการที่สามารถนำมาใช้จัดเก็บภาษีเงินได้จากการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดก็ตาม เช่น การกำหนดให้ผู้มีเงินได้ต้องประเมินตนเองเพื่อเสียภาษีเงินได้ หรือมาตรการที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานประเมินทำการตรวจสอบและประเมินภาษีของผู้มีเงินได้ในกรณีที่มีเหตุตามที่

⁸ ข่าวกระทรวงการคลัง, ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาลสุทธิปีงบประมาณ 2563 [ออนไลน์], 30 ตุลาคม 2563.

แหล่งที่มา :

<https://www.mof.go.th/th/view/file/23ae7ca92697519c66eb230ef6b5203eb51339141e4a64fee3>

[29 เมษายน 2564]

กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร หรือการกำหนดให้ผู้จ่ายมีหน้าที่ในการหักภาษี ณ ที่จ่าย⁹ และนำส่งต่อกรมสรรพากร

ดังนั้น มาตรการต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นด้านกฎหมายภาษีอากร กฎหมายแพ่งพาณิชย์ หรือมาตรการจูงใจและสนับสนุนนี้ยังไม่เหมาะสมและขาดประสิทธิภาพในการใช้เป็นเครื่องมือจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด ด้วยเหตุผลและความจำเป็นตามที่กล่าวมา จึงต้องทำการศึกษาถึงมาตรการและวิธีการในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดของประเทศต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงมาตรการ และจัดเก็บภาษีกรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่สรรพากรความหมาย และปัญหาที่เกิดขึ้นใน กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึง ข้อดีข้อเสียของมาตรการและวิธีการต่าง ๆ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษี ของเจ้าหน้าที่สรรพากร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขและวิธีการ มาตรการในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษี กรณี การประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด เพื่อให้การตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีถูกต้องและครบถ้วน

1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

เจ้าพนักงานภาษีมียหน้าที่ในการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีตามกฎหมาย แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการจัดเก็บภาษี กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด

⁹ กรมสรรพากร. คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 91/2542 [ออนไลน์], 19 สิงหาคม 2558. แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/3564.html> [29 เมษายน 2564]

1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากร และศึกษามาตรการและวิธีการในการจัดเก็บภาษีเงินได้จากการชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินสดของต่างประเทศศึกษา รวมทั้ง วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และข้อมูลจาก Internet ทั้งนี้การศึกษานี้จะเน้นศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดเก็บภาษีจากธุรกิจที่รับชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินสดที่ไม่รายงานเงินได้หรือรายงานเงินได้ต่ำกว่าความเป็นจริงเพื่อวัตถุประสงค์ในทางภาษีเท่านั้น ไม่รวมถึงปัญหาเงินได้จากธุรกิจผิดกฎหมาย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาจากประมวลรัษฎากร พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงการคลัง ระเบียบกระทรวงการคลัง และระเบียบกรมสรรพากร ประกาศกรมสรรพากรและคำชี้แจง ประกาศอธิบดี คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. และที่ ป.คำพิพากษา รวมถึงคำวินิจฉัยและข้อหารือต่าง ๆ

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

- 1) เข้าใจแนวคิด ความหมาย วิธีการ และพัฒนาการการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่สรรพากรความหมายและปัญหาที่เกิดขึ้นใน กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด
- 2) ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียมาตรการและวิธีการในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีในต่างประเทศเพื่อนำมาปรับใช้กับการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีในประเทศไทย
- 3) ทราบถึงข้อบกพร่องและความไม่ได้ประสิทธิภาพในประมวลรัษฎากรต่อปัญหาการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่สรรพากร กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดในประเทศไทย
- 4) เพื่อนำมาตรการและวิธีการในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษี ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีของประเทศไทย มาใช้ปรับปรุงประมวลรัษฎากรให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษี กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดมากขึ้น

บทที่ 2

แนวคิดหลักการการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

หลักการการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นการกระทำโดยเจ้าพนักงานประเมินซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่หน้าที่การเสียภาษีเป็นหน้าที่ของผู้มีเงินได้ตามกฎหมาย ดังนั้น การตรวจสอบและการจัดเก็บต้องเกิดจากการที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ในบทนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้ กฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้ โดยพิจารณาจากหลักการการจัดเก็บภาษีและหลักการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการพิจารณาตามข้อสันนิษฐานของเจ้าพนักงานประเมิน เพื่อให้ทราบถึงเงื่อนไขและขอบเขตของการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2.1 หลักทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงหลักแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับความหมายและวัตถุประสงค์ของเงินได้ ซึ่งต้องพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่ถือว่าเป็นเงินได้ที่สมควรนำมารวมเป็นฐานภาษี และมีวัตถุประสงค์ใดในการจัดเก็บภาษีเพื่อทำความเข้าใจกับเจ้าพนักงานหน่วยจัดเก็บภาษีและผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีตามกฎหมาย รวมทั้งหลักการการจัดเก็บภาษีตามหลักต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด

2.1.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การที่จะสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และมีประสิทธิภาพ นั้นจำเป็นต้องทราบถึงแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี คือ ความหมายของเงินได้และวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษี ดังนี้

2.1.1.1 ความหมายของเงินได้

รัฐบาลมีความจำเป็นต้องหารายได้ เพื่อทำตามนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน และสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศโดยจากการหารายได้ของรัฐบาล ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การเก็บภาษีทางตรงจากเงินได้ ส่งผลให้เกิดคำถามว่าสิ่งใดบ้างที่จะถือเป็นเงินได้

ตามมาตรา 39 ประมวลรัษฎากร ได้ให้ความหมายของเงินได้พึงประเมิน หมายถึง เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีในหมวดนี้ เงินได้ที่กล่าวถึงให้หมายความรวมถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงิน หรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่าง ๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิด้วย¹⁰ ดังนั้น เงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีตามประมวลรัษฎากรจึงได้แก่ เงินสดหรือตราสารที่มีค่าเป็นเงินไม่ว่าจะเป็นสกุลเงินใด ทรัพย์สินที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ กล่าวคือ ทั้งทรัพย์สินที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งหุ้นหรือเงินปันผลก็ถือเป็นสิ่งที่มีราคาและถือไว้ได้จึงอยู่ในความหมายของเงินได้ ประโยชน์ที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงิน เช่น ค่าเช่าบ้านที่บริษัทออกให้ เงินที่ผู้จ้างออกค่าภาษีให้ เป็นต้น

ดังนั้น เงินได้ที่กล่าวมานั้นจะถือว่าเป็นเงินได้ที่บังคับให้เสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วแต่จะมีกฎหมายเขียนไว้ชัดเจนว่าเงินได้ก่อนนั้นเป็นเงินได้ที่ได้รับการยกเว้น

2.1.1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษี

วัตถุประสงค์หลักในการจัดเก็บภาษี นั้นนอกจากจะเป็นในเรื่องของการหารายได้เข้ารัฐเพื่อใช้เป็นงบประมาณรายจ่ายแล้วยังมีวัตถุประสงค์สำคัญอื่นร่วมด้วย ดังนี้

1. เพื่อหารายได้มาใช้ภายในกิจการของรัฐ กิจการของรัฐโดยส่วนใหญ่เป็นกิจการเพื่อส่วนรวม เช่น ความมั่นคง ความปลอดภัย การศึกษา กิจการสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น
2. เพื่อเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้และทรัพย์สิน ถือเป็นมาตรการด้านรายได้ที่รัฐบาลใช้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน เช่น ใช้วิธีอัตราก้าวหน้า ภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก เป็นต้น
3. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านราคาสินค้าและการจ้างงาน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น การป้องกันภาวะเงินเฟ้อ โดยรัฐบาลเพิ่มภาษีต่าง ๆ ให้สูงขึ้นเพื่อเป็นการ

¹⁰ มาตรา 39 แห่งบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481

ลดการใช้จ่ายของประชาชน และในยามเศรษฐกิจตกต่ำมีอัตราการว่างงานมาก รัฐบาลจะลดภาษีต่าง ๆ ลง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการบริโภคและการลงทุนมากขึ้น¹¹

4. เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลจะนำเงินภาษีอากรมากระตุ้นความเจริญเติบโต เช่น การลดอัตราภาษีอากรเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน การยกเว้นการจัดเก็บภาษีของธุรกิจเอกชนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI : Board of Investment)

5. เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริโภคของประชาชน ซึ่งรัฐบาลสามารถนำระบบการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อควบคุมการบริโภคของประชาชน เช่น การเรียกเก็บภาษีจากสินค้า ประเภทฟุ่มเฟือยซึ่งมีได้จำเป็นต่อการครองชีพให้สูงทำให้มีราคาแพงเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยเงินฟุ่มเฟือยจนเกินไป เป็นต้น¹²

2.1.2 หลักการจัดเก็บภาษี

รัฐจะสามารถจัดเก็บภาษีจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ นั้นต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับรัฐ เป็นประการสำคัญ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับถิ่นที่อยู่หรือหลักถิ่นที่อยู่ ความสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเงินได้หรือหลักแหล่งเงินได้ และความสัมพันธ์เกี่ยวกับสัญชาติหรือหลักสัญชาติ¹³

2.1.2.1 หลักถิ่นที่อยู่

หลักถิ่นที่อยู่ คือ ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศใดต้องเสียภาษีให้แก่ประเทศนั้น ไม่ว่าผู้นั้นจะมีเงินได้จากแหล่งเงินได้ในประเทศใด หรือเป็นสัญชาติของประเทศนั้นหรือไม่ก็ตาม สรุปได้ว่าบุคคลนั้น จำต้องเสียภาษีตามถิ่นที่อยู่ของตน เนื่องจากบุคคลนั้นต้องได้ใช้บริการสาธารณะจากประเทศนั้น

¹¹ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2557 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2557).

¹² ลำไย เทียม มล , วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://krulummyai.weebly.com/36233633360536063640361136193632362635913588366036513609358536343619359236333604364835853655361036163634362536373629363435853619.html> [16 มิถุนายน 2564]

¹³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม, กฎหมายภาษีอากร (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562).

เช่น ได้ใช้ทางสวนสาธารณะ การรักษาโรงพยาบาลหรือการศึกษาจากโรงเรียนของรัฐ เป็นต้น จึงควร
จะเสียภาษีให้แก่ประเทศนั้น

ซึ่งเงื่อนไขที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามหลักถิ่นที่อยู่ต้องเป็นไปตามหลักการ
ดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือหลายระยะเวลารวมทั้งหมดไม่
น้อยกว่า 180 วัน ในปีภาษีหนึ่ง (ตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม)
2. มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วจากเหตุใดเหตุหนึ่ง คือ หน้าที่
งานที่ทำในต่างประเทศ กิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ
3. นำเงินได้พึงประเมินนั้นเข้ามาในประเทศไทย

2.1.2.2 หลักแหล่งเงินได้

หลักแหล่งเงินได้ คือ ผู้มีเงินได้จากแหล่งในประเทศใดต้องเสียภาษีให้แก่ประเทศนั้น ไม่ว่าผู้
นั้นจะมีสัญชาติใด หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้นหรือไม่ สรุปได้ว่า บุคคลนั้นจะมีเงินได้จากประเทศใดก็
ตามจะต้องเสียภาษีให้กับประเทศนั้น

ซึ่งเงื่อนไขที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามหลักแหล่งเงินได้ต้องเป็นไปตามหลักการ
ดังต่อไปนี้

- 1) มีหน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย
- 2) มีกิจการที่ทำในประเทศไทย
- 3) มีกิจการของนายจ้างในประเทศไทย
- 4) มีทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย

ไม่ว่าเงินได้จะจ่ายในหรือนอกประเทศก็ตาม โดยบุคคลนั้นจะอยู่หรือไม่อยู่ในประเทศไทยก็
ตาม

2.1.2.3 หลักสัญชาติ

หลักสัญชาติ คือ ผู้ถือสัญชาติประเทศอะไรก็ต้องเสียภาษีของประเทศนั้น โดยไม่คำนึงว่า
บุคคลนั้นจะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้นหรือไม่ ซึ่งประเทศที่ใช้หลักสัญชาตินี้ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศเม็กซิโก ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และอินโดนีเซีย ซึ่งประเทศไทยไม่ได้ใช้หลักสัญชาตินี้ เนื่องจากพิจารณาแล้วไม่ต้องเสียภาษีตามหลักหนึ่ง ก็ไม่ต้องเสียภาษีตามอีกหลักก็ได้ ถ้าไม่เข้าทั้งสองหลักจึงไม่ต้องเสียภาษี

2.1.2.4 อนุสัญญาภาษีซ้อน

อนุสัญญาภาษีซ้อนเป็นอนุสัญญาเพื่อขจัดหรือบรรเทาภาระภาษีซ้ำซ้อนให้กับบุคคลที่มีเงินได้ไม่ว่าจะถูกเก็บภาษีตามหลักถิ่นที่อยู่ และหลักแหล่งเงินได้แล้วก็ตามเป็นการยกเว้นหากบุคคลนั้นได้เสียภาษีตามหลักใดหลักหนึ่งแล้วก็ไม่ต้องมาเสียภาษีอีกหลักหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีประเทศรวม 61 ประเทศที่เข้าร่วมกับอนุสัญญาภาษีซ้อนนี้

2.2 หลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

การจะทำให้การจัดเก็บภาษี นั้นมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ในการใช้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เสียภาษี เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการจัดเก็บทำให้มีรายได้จากการเก็บภาษีที่สูงขึ้น เพราะฉะนั้น ควรที่จะทราบถึงลักษณะของหลักความมีประสิทธิภาพของการจัดเก็บรวมถึงลักษณะค่าใช้จ่ายในการบริหารการจัดเก็บอีกด้วย¹⁴

2.2.1 ลักษณะของหลักความมีประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี

การบริหารจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่ และค่าใช้จ่ายการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษีควรต้องต่ำที่สุด กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของผู้จัดเก็บภาษีมีผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาลที่เกิดจากการจัดเก็บภาษี ดังนั้น เพื่อที่จะหารายได้จากการจัดเก็บภาษีให้แก่รัฐบาลได้อย่างพอเพียง ค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนในการบริหารจัดการเก็บภาษีของผู้จัดเก็บภาษีควรต้องต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่หาได้ The Commission on Taxation and Citizen ship (2000 : 107-108) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า

¹⁴ จิรศักดิ์ รอดจันทร์, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์ (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 33 – 40.

“ภาษีที่ทำรายได้ได้สูงกว่าต้นทุนในการจัดเก็บเพียงเล็กน้อยถือเป็นภาษีที่ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเก็บ”

ค่าใช้จ่ายจากการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษี ถือเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นแก่ผู้เสียภาษีนอกเหนือจากจำนวนภาษีที่ต้องจ่าย ภาระที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษีเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษีที่สูง อาจนำไปสู่การลดลงอย่างมากของรายได้ที่ใช้จ่ายได้ (disposable income) และความไม่เต็มใจในการเสียภาษีของผู้เสียภาษี ดังนั้น จึงควรที่จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

2.2.2 ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่ที่ต่ำ

เพื่อให้เป็นไปตามหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่ควรต่ำที่สุด ระบบภาษีจะสามารถทำงานด้วยต้นทุนในการบริหารจัดการเก็บที่ต่ำ ถ้าสาเหตุที่ก่อให้เกิดต้นทุนในการบริหารจัดการเก็บที่สูงถูกกำจัดออกไปจากกระบวนการจัดเก็บภาษี

ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษี คือ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของระบบภาษีและที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี ดังนั้น ต้นทุนในการบริหารการจัดเก็บภาษีจึงหมายถึงเงินและเวลาที่เจ้าหน้าที่ต้องใช้ไปในการจัดเก็บภาษี หรือต้นทุนในการบริหารจัดเก็บภาษีไม่เพียงแต่ครอบคลุมค่าจ้างเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี แต่ยังครอบคลุมถึงค่าอาคารสถานที่ ค่าอุปกรณ์ ค่าเครื่องมือเครื่องมือ และค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งการบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อทำการจัดเก็บภาษี นอกจากนี้ ยังรวมถึงเวลาที่ต้องใช้จ่ายไปเพื่อทำการจัดเก็บภาษี เงินและเวลาที่ต้องใช้จ่ายไปเพื่อฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มี ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบในการจัดเก็บภาษี และเพื่อให้มีความรู้ก้าวทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดเก็บภาษี

การที่จะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น นั้นมาจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นความซับซ้อนของกฎหมายภาษีและแนววิธีปฏิบัติในการบริหารหรือกฎหมายและระเบียบที่ซับซ้อน อีกทั้งการหลีกเลี่ยงและการหนีภาษีที่ก่อให้เกิดความสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีในจำนวนมาก

2.3 หลักทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้นต้องเป็นไปตามที่บัญญัติในประมวลรัษฎากร แต่หากเป็นการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมองได้ว่าเป็นการแทรกแซงสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียภาษี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอถึง ความหมาย หลักการการตรวจสอบ หลักการคัดเลือกแบบแสดงรายการเพื่อการตรวจสอบ และหลักการประเมินภาษี

2.3.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษี

ความสมบูรณ์และความถูกต้องของหลักฐานเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งของการตรวจสอบ ซึ่งหากข้อมูลจากผู้เสียภาษีไม่ตรงกับข้อมูลที่แสดงในรายการหรือที่แจ้งไว้ การตรวจสอบภาษีนี้อาจนำไปสู่การประเมินภาษีโดยเจ้าพนักงานประเมิน

2.3.1.1 ความหมายของการตรวจสอบภาษี

การตรวจสอบภาษี คือ การพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลจากผู้เสียภาษีแสดง และยืนยันว่าสิ่งที่ผู้เสียภาษียายงานมานั้นถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ และมีการประเมินภาษีตนเองถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งการตรวจสอบนี้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบจะกระทำมากกว่าการพิจารณาจากแบบแสดงรายการภาษี และมีการค้นหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลในแบบแสดงรายการภาษี การตรวจสอบยังรวมถึงการยืนยันการรายงานข้อมูลจากผู้เสียภาษี และการค้นหาความแตกต่างที่อาจปรากฏจากข้อมูลของบุคคลภายนอก เจ้าหน้าที่สรรพากรจึงควรมีสิทธิตามกฎหมายในการได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเก็บภาษี หรือข้อมูลเกี่ยวกับการหักค่าใช้จ่ายจากบุคคลภายนอก เช่น นายจ้าง ลูกค้า ธนาคาร องค์กรประกันสังคม และบริษัท ซึ่งข้อมูลที่ได้จากบุคคลภายนอกเหล่านี้จะช่วยรับรองความถูกต้องของข้อมูลจากผู้เสียภาษีที่ยื่นแสดงรายการได้

2.3.1.2 หลักการคัดเลือกแบบแสดงรายการเพื่อการตรวจสอบ

การคัดเลือกแบบแสดงรายการของเจ้าพนักงานนั้นโดยปกติแล้วจะมีวิธีปฏิบัติ โดยทั่วไป อยู่ 2 ประการ¹⁵ คือ

ประการที่หนึ่ง การคัดเลือกแบบแสดงรายการ อาจใช้การคัดเลือกโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลาย ๆ วิธี เช่น การคัดเลือกตามประเภทแห่งเงินได้โดยจะเลือกแต่เฉพาะบางประเภท หรือจะเลือกที่ประเภทก็แล้วแต่ความเหมาะสม การคัดเลือกตามจำนวนเงินได้ โดยถือเอาเงินได้พึงประเมิน หรือเงินได้สุทธิสำหรับรายการที่ประเมินแล้ว และการคัดเลือกตามจำนวนแบบแสดงรายการ เป็นต้น

ประการที่สอง การค้นหาแหล่งและเบาะแสของผู้เสียภาษีในกรณีที่มีหน้าที่เสียภาษีไม่ยื่นแบบแสดงรายการ หรือยื่นแบบแสดงรายการโดยแสดงจำนวนรายได้ต่ำกว่าความเป็นจริง แล้วจะเป็นปัญหาต่อเจ้าพนักงานค่อนข้างมากในการสืบหารายได้ที่แท้จริงรายได้ของผู้เสียภาษี นั้นย่อมมีหลายแหล่งต่าง ๆ กัน ซึ่งการที่จะวางหลักเกณฑ์อะไรลงไปตายตัวย่อมเป็นการยาก อย่างบางกรณีก็มีรายละเอียดมาก ดังนั้น จึงควรพิจารณาแหล่งเงินได้ขนาดใหญ่และแหล่งเงินได้

2.3.1.3 หลักการประเมินภาษี

การประเมินภาษี คือ การที่ภาษีอากรตามประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ต้องเสียภาษีอากร มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการประเมินตนเองว่ามีเงินได้หรือรายรับ ในช่วงเวลาที่กฎหมายกำหนดเป็นจำนวนเท่าไร หากเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย ว่าผู้เสียภาษียื่นแบบตามแบบแสดงรายการภาษีไม่ถูกต้อง ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องผ่านการประเมินจากเจ้าพนักงานประเมินก่อนจึงจะชำระภาษีได้ โดยเจ้าหน้าที่จะประเมินจากจำนวนการเสียภาษีและรูปแบบของการเสียภาษีให้สอดคล้องกับประเภทของผู้เสียภาษี โดยมีอำนาจการประเมินของเจ้าพนักงานเพื่อให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีได้ถูกต้อง หรือเรียกเก็บเบี้ยปรับเงินเพิ่ม ได้อีกด้วย

¹⁵ พรภิษฐ์ คำสงวนศิลป์, การตรวจสอบภาษีเงินได้ : ศึกษากรณีการใช้ข้อมูลจากธนาคาร (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558)

2.3.2 หลักในการตรวจสอบภาษีอากร

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ได้กำหนดหลักในการตรวจสอบภาษีอากรที่ดี¹⁶ ดังนี้

2.3.2.1 หลักความเที่ยงตรง (Accuracy)

คือ การพิจารณาแยกแยะผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อการประเมินที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

2.3.2.2 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)

คือ การใช้ทรัพยากรเพื่อการตรวจสอบให้น้อยที่สุดและการปฏิบัติของผู้เสียภาษีให้ มีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2.3.2.3 หลักวัตถุประสงค์ (Objective)

คือ การตัดสินใจทุกประเภทต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง

2.3.2.4 หลักความโปร่งใส (Transparency)

คือ หลักเกณฑ์เพื่อการตรวจสอบที่เป็นเอกสารเพื่อให้ผู้เสียภาษีสามารถโต้แย้ง ในกระบวนการตรวจสอบได้

2.3.2.5 หลักความเป็นธรรม (Fairness)

คือ ความเที่ยงตรงด้านเทคนิคและความถูกต้องในกระบวนการตามนโยบายตามกฎหมาย กำหนด

¹⁶ OECD, ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT [online], 2006, 6 October. Available from : <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/hnwi/37589900.pdf> [13 June 2021]

2.3.2.6 หลักการสิ้นสุด (Completeness)

คือ การตรวจสอบจะต้องเริ่มและสิ้นสุดตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย และผู้เสียภาษีรู้ว่าเมื่อไรที่กระบวนการตรวจสอบเสร็จสิ้นลง

2.3.2.7 หลักการรักษาไว้ (Defensibility)

คือ การตัดสินใจในการตรวจสอบและกระบวนการตรวจสอบที่เกิดขึ้นจริง สามารถยืนหยัดเพื่อการตรวจสอบจากภายนอก

2.3.2.8 หลักความมั่นคง (Consistency)

คือ การมีผลการตรวจสอบที่เหมือนกันกับสถานการณ์ของผู้เสียภาษีคนเดียวกัน

2.4 วิธีการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

วิธีการตรวจสอบภาษีเงินได้ เป็นวิธีแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ต้องวางแผนก่อนการตรวจสอบ เช่น การตั้งเป้าเพื่อการจัดเก็บภาษีหรือแนวทางการประเมินเพื่อปฏิบัติทางภาษีของผู้เสียภาษี รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยงของผู้เสียภาษีในระหว่างการตรวจสอบจนถึงการประเมินของเจ้าพนักงานประเมินเรียกเก็บภาษีอากรเพิ่มเติมหากพบความไม่ถูกต้องหรือครบถ้วนของรายงานที่ตรวจสอบ

2.4.1 การวางแผนการตรวจสอบ

การวางแผนการตรวจสอบเพื่อกำหนดแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บให้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บเพื่อให้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์วิธีที่เหมาะสมกับการปฏิบัติตรงตามประเภทของความเสี่ยงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2.4.1.1 การตั้งเป้าหมายเพื่อการจัดเก็บ

กรมสรรพากร (The Revenue Department) เป็นส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี การเสนอแนะ การใช้นโยบายทางภาษีอากร ดังนั้น กรมสรรพากรจะจัดทำเป้าหมายเพื่อการจัดเก็บในด้านแผนปฏิบัติราชการหรือแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีอากร รวมถึงการประมาณการในการจัดเก็บภาษีอากร หลังจากนั้นจะนำเป้าหมายดังกล่าวมาแบ่งการจัดเก็บ เพื่อมอบหมายให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่ภายใต้การกำกับดูแลอีกทอดหนึ่ง ในลักษณะของการประเมินแนวทางการปฏิบัติทางภาษีของผู้เสียภาษี เช่น การประเมินโดยวิธีการ Bottom Up หรือการประเมินโดยวิธีการ Top Down เป็นต้น ตามยุทธศาสตร์การจัดเก็บภาษีอากรของปีงบประมาณนั้น ๆ และเปิดโอกาสให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่แต่ละพื้นที่ได้เสนอโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของตนเองได้ รวมทั้งให้ได้ผลจัดเก็บภาษีตรงตามเป้าหมาย หลักการจัดเก็บภาษีนั้นต้องคำนึงถึงสถานะเศรษฐกิจเพื่อประมวลผลศักยภาพการจัดเก็บภาษีแล้วแบ่งเป้าหมายการจัดเก็บให้ตามความเหมาะสมพร้อมกับกำหนดแผนปฏิบัติเพื่อให้ได้ภาษีตามเป้าที่กำหนดอีกด้วย

2.4.1.2 การประเมินแนวทางการปฏิบัติทางภาษีของผู้เสียภาษี

การประเมินแนวทางการปฏิบัติทางภาษีของผู้เสียภาษี เป็นการประเมินช่องว่างของการปฏิบัติทางภาษี กล่าวคือ การนำผลของการจัดเก็บภาษีที่เก็บได้ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับการคำนวณภาษีที่ควรจะเก็บได้หากสามารถปฏิบัติทางภาษีได้อย่างถูกต้องครบถ้วน โดยแนวทางในการประเมินช่องว่างการปฏิบัติทางภาษีให้ถูกต้องจำแนกได้เป็น 2 แนวทาง¹⁷ ได้แก่

1. การประเมินโดยวิธีการ Bottom Up

วิธีการ Bottom Up แบบสุ่มตรวจ (Random Audit) กลุ่มบุคคล หรือกลุ่มบริษัทที่มีปัญหาหรือมีแนวโน้มว่าไม่ปฏิบัติทางภาษีให้ถูกต้อง วิธีการนี้จะใช้ในการประมาณการหรือประเมินช่องว่างของการปฏิบัติทางภาษีให้ถูกต้องเป็นรายบุคคล หรือรายบริษัท ทำให้หน่วยงานจัดเก็บรายได้สามารถจัดเก็บภาษีของแต่ละรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ในภาพรวมเพิ่มขึ้นอีกด้วย

¹⁷ พัทธธีรา ชุ่มใจ. (2562). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรภาค 2 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. การประเมินโดยวิธีการ Top Down

วิธีการ Top Down เป็นการประมาณการจัดเก็บรายได้ภายใต้ข้อสมมติฐานว่าหน่วยจัดเก็บรายได้สามารถปฏิบัติทางภาษีให้ถูกต้องได้อย่างสมบูรณ์ โดยใช้ข้อมูลบัญชีประชาชาติ ข้อมูลเศรษฐกิจมหภาค ข้อมูลการจัดเก็บภาษี รวมถึงข้อมูลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี ซึ่งหากนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลผลการจัดเก็บรายได้ในปัจจุบัน จะทำให้สามารถหาช่องว่างของการปฏิบัติทางภาษีให้ถูกต้องได้

นอกเหนือจากวิธีการประเมินแนวทางการปฏิบัติของผู้เสียภาษีอากรแล้วยังมีการเปรียบเทียบข้อมูลเก่าของผู้เสียภาษีที่เคยถูกจัดเก็บอีกด้วย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงของผู้เสียภาษีที่อยู่ในการกำกับดูแลภายใต้กรอบอำนาจถึงสาเหตุและความผิดปกติเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการตรวจสอบภาษีอากร เป็นการสนับสนุนเครื่องมือสำหรับการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2.4.2 กระบวนการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

กระบวนการตรวจสอบภาษีเงินได้ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่จะตรวจสอบจากการยื่นแบบแสดงรายการของผู้เสียภาษี เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่ารายการที่ผู้เสียภาษียื่นมานั้นถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โดยจะพิจารณาจากเงินได้ ค่าลดหย่อนรวมถึงค่าใช้จ่าย หากเจ้าหน้าที่พบข้อผิดปกติสามารถขอข้อมูลหลักฐานเพิ่มเติมจากผู้เสียภาษีเพื่อพิจารณาตามความเป็นจริงของหลักฐานที่ผู้เสียภาษีมี แต่หากพบว่าผู้เสียภาษีไม่มีหลักฐานหรือหลักฐานที่ยื่นมานั้นไม่ถูกต้องและครบถ้วน ผู้ประเมินมีสิทธิและอำนาจตามกฎหมายบัญญัติถึงการพิจารณาเบี้ยปรับเงินเพิ่ม ตามหลักประเมินของเจ้าหน้าที่

2.4.2.1 ตรวจสอบจากการยื่นแบบแสดงรายการ

ผู้มีเงินได้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว (มกราคมถึงธันวาคม) และทำการคำนวณภาษีที่ต้องเสีย กับแสดงจำนวนภาษีที่ถูกหักไว้ ณ ที่จ่าย เหลือเงินที่ต้องเสียตามแบบแสดงรายการ หรือเงินที่มีสิทธิได้รับคืนถ้าหากถูกหักภาษีไว้เกิน¹⁸

¹⁸ รศ.สมคิด บางโม, การภาษีอากรธุรกิจ, หน้า 135

ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี คือ ผู้มีเงินได้ ได้แก่ บุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะ กองมรดก ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีชนิดบุคคล แล้วแต่กรณี

1. ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 90

ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 90 ได้แก่ ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) ถึง (8) แห่งประมวลรัษฎากร (มีเงินได้หลายประเภท) ในปีภาษี ไม่ว่าจะมียาซีต้องเสียหรือไม่ก็ตาม ซึ่งได้แก่บุคคลต่อไปนี้

- 1) ผู้ที่เป็นโสด มีเงินได้พึงประเมินเกิน 60,000 บาท
- 2) ผู้ที่มีคู่สมรส มีเงินได้พึงประเมินไม่ว่าฝ่ายเดียวหรือทั้งสองฝ่ายรวมกันเกิน 120,000 บาท
- 3) กองมรดกของผู้ตายที่ยังมิได้แบ่ง มีเงินได้พึงประเมินเกิน 30,000 บาท
- 4) ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีชนิดบุคคล มีเงินได้พึงประเมินเกิน 30,000 บาท

2. ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 91

ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 91 ได้แก่ ผู้มีเงินได้จาก การจ้างแรงงาน ตามมาตรา 40(1) แห่งประมวลรัษฎากรประเภทเดียว โดยเฉพาะผู้ที่เป็นข้าราชการ ลูกจ้าง พนักงานในปีภาษี ไม่ว่าจะมียาซีต้องเสียหรือไม่ก็ตาม ซึ่งได้แก่บุคคลต่อไปนี้

- 1) ผู้ที่เป็นโสด มีเงินได้พึงประเมินเกิน 120,000 บาท
- 2) ผู้ที่มีคู่สมรส มีเงินได้พึงประเมิน ไม่ว่าฝ่ายเดียวหรือทั้งสองฝ่ายรวมกันเกิน 220,000 บาท

2.4.2.2 การตรวจสอบหลังจากพบการยื่นแบบแสดงรายการไม่ถูกต้องและเหมาะสม

เจ้าพนักงานมีอำนาจประเมินเรียกเก็บภาษีจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีจากแบบแสดงรายการที่ผู้เสียภาษียื่นมาเองโดยไม่ต้องอาศัยข้อความจากที่อื่น หรือในกรณีเจ้าพนักงานมีเหตุควรเชื่อ ว่ามีการยื่นแบบแสดงรายการไม่ถูกต้องหรือไม่บริบูรณ์ หรือไม่ได้ยื่นแบบแสดงรายการเลย เจ้าพนักงานมีอำนาจออกหมายเรียกผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือเอกสารมาตรวจสอบและแจ้งจำนวนภาษีที่ต้องเสีย พร้อมทั้งเงินเพิ่มและเบี้ยปรับที่ต้องชำระได้ (มาตรา 18) เมื่อได้แจ้งประเมินเป็นหนังสือไปแล้ว

ผู้ต้องเสียภาษีต้องนำเงินภาษีไปชำระต่ออำเภอท้องที่ภายใน 30 วัน เช่น เงินได้ตามแบบ ภ.ง.ด.90 มากกว่า 1,800,000 บาท แต่ไม่จด VAT หรือรายที่อยู่ในทีมกำกับแต่ไม่ยื่นแบบ ภงด.90 เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้มีได้ยื่นแบบแสดงรายการ หรือเจ้าพนักงานประเมินพิจารณาเห็นว่าผู้มีเงินได้ยื่นรายการเงินได้ต่ำกว่าจำนวนที่ควรต้องยื่น เจ้าพนักงานโดยการอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรมีอำนาจกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิขึ้น โดยถือเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้มีเงินได้หรือรายจ่ายของผู้มีเงินได้ ฐานะความเป็นอยู่หรือพฤติการณ์ของผู้มีเงินได้ สถิติเงินได้ของผู้มีเงินได้หรือของผู้อื่น ที่กระทำการทำนองเดียวกับผู้มีเงินได้เป็นหลักในการพิจารณา แล้วทำการประเมินจำนวนเงินที่ต้องชำระแจึงไปยังผู้ต้องเสียภาษี (มาตรา 19 และมาตรา 21)

2.4.3 การตรวจสอบโดยเจ้าพนักงานประเมินเรียกเก็บภาษีอากรเพิ่มเติม

ถ้าผู้ต้องเสียภาษีอากรไม่ปฏิบัติตามหมายหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานประเมิน หรือไม่ยอมตอบข้อซักถามโดยไม่มีเหตุผลสมควรเจ้าพนักงานมีอำนาจประเมินภาษีอากรตามที่รู้เห็นว่าถูกต้อง และแจึงจำนวนเงินที่จะต้องชำระ คือ เงินภาษี เงินเบี้ยปรับจำนวน 1 เท่าของเงินภาษี และเงินเพิ่มร้อยละ 1.5 ต่อเดือนหรือเศษของเดือนถือเป็นเงินภาษีอากรไปยังผู้เสียภาษีอากร ในกรณีนี้ห้ามมิให้อุทธรณ์การประเมิน (มาตรา21)

2.5 ปัจจัยที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามข้อสันนิษฐาน

การตรวจสอบและประเมินภาษีอากร โดยวิธีที่เจ้าพนักงานประเมินได้ทำการตรวจสอบโดยวิธีตามมาตรา 19 มาตรา 23 และมาตรา 49 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว ซึ่งการประเมินลักษณะนี้จะไม่ทราบได้ว่าผู้มีเงินได้มีรายได้และรายจ่ายที่แท้จริงเท่าไร เพราะ ขาดหลักฐานหรือเอกสารมาชี้ชัดได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช่วิธีการตรวจสอบและประเมินภาษีจากการสันนิษฐานโดยอาศัยกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะเรื่อง

ผู้เสียภาษีที่เป็นเป้าหมายการจัดเก็บภาษีเชิงสันนิษฐาน โดยทั่วไปสามารถแบ่งผู้เสียภาษีที่จะเป็นเป้าหมายได้ 3 กลุ่ม คือ ผู้เสียภาษีที่ประกอบธุรกิจขนาดเล็กและผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ บุคคลธรรมดาที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือได้รับเงินได้จากแหล่งรายได้อื่น และธุรกิจทั้งหมดรวมถึงบริษัทขนาดใหญ่ การที่จะใช้ข้อสันนิษฐานวิธีใด จะต้องพิจารณาประเภทของผู้เสียภาษีที่มีปัญหา

ภายใต้หลักเกณฑ์การคำนวณภาษีทั่วไป และดูว่าข้อสันนิษฐานนั้น ๆ เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาหรือไม่ โดยมีวิธีการในการสันนิษฐาน¹⁹ ดังนี้

2.5.1 การกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิจากค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ

การขาดหลักฐานข้อมูลสินทรัพย์และรายจ่ายของผู้เสียภาษี เป็นการขาดข้อมูลที่สำคัญในการวิเคราะห์ เพราะฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้การประเมินจากการคำนวณเงินได้ โดยกำหนดสินทรัพย์สุทธิที่เพิ่มขึ้นในปีนั้นรวมกับค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลโดยประมาณที่กำหนดไว้ หากตามหลักทฤษฎีแล้ววิธีการนี้แทบจะไม่มี ความคลาดเคลื่อน ในเมื่อเงินได้ คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบวกด้วยความเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินสุทธิ วิธีการคำนวณภาษีวิธีนี้ไม่ค่อยอิงกับอำนาจ โดยกฎหมายพิเศษแต่จะขึ้นอยู่กับอำนาจทางบริหารทางภาษีเพื่อให้เกิดผลดีต่อการตัดสินใจในการประเมิน

2.5.2 การพิจารณาจากเงินฝากในธนาคาร

การพิจารณาจากรายการในบัญชีเงินฝากของผู้เสียภาษี ทั้งธนาคารในประเทศและต่างประเทศนำมาสันนิษฐานเงินได้ นั้นเป็นวิธีที่ค่อนข้างชัดเจนและครบถ้วนเนื่องจากมีหลักฐานการเคลื่อนไหวในรายได้ที่เกิดขึ้น เพราะ ทำให้รู้ถึงที่มาที่ไปของรายได้ ซึ่งหากผู้เสียภาษีมองว่าไม่ยุติธรรมก็สามารถมาแสดงหลักฐานเกี่ยวกับที่มาของเงินนั้น ๆ ได้นอกจากบัญชีเงินฝาก

2.5.3 การพิจารณาจากค่าใช้จ่าย

การพิจารณาเงินจ่ายทั้งหมดที่มาจากค่าใช้จ่ายที่ยื่นในรายการ คือ การประเมินเงินได้ทางอ้อม ไม่ได้ถูกบัญญัติไว้เป็นกฎหมายอย่างชัดเจน เป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจทำได้เพื่อให้การประเมินมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิ เงินได้อาจสันนิษฐานจากรายจ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมดแทน

¹⁹ International Monetary Fund, **Presumptive Taxation** [online], 1993. Available from : <https://www.imf.org/external/pubs/nft/1998/tlaw/eng/ch12.pdf> [5 June 2021]

2.5.4 การพิจารณาจากร้อยละของรายรับทั้งหมด

การกำหนดเงินได้ที่จะต้องเสียภาษี จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละที่กำหนดไว้ของรายรับทั้งหมดของธุรกิจ เปรียบเสมือนภาษีจากรายรับทั้งหมด ไม่ใช่ภาษีจากเงินได้ซึ่งจะส่งผลถึงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อบริษัทเลือกระหว่างการจ่ายภาษีจากรายรับทั้งหมดกับการจ่ายภาษีจากเงินได้ วิธีการประเมินแบบนี้มีอยู่ในภาษีขาย แต่อย่างไรก็ตามอาจเป็นการประมาณการกำไรที่อาจมีความคลาดเคลื่อนเป็นอย่างมาก

2.5.5 การพิจารณาจากร้อยละของทรัพย์สิน

เป็นการใช้ภาษีขั้นต่ำบนฐานของร้อยละของสินทรัพย์ธุรกิจ ภาษีดังกล่าวเคยถูกใช้แทนที่ภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วงเวลาหนึ่งเป็นการสนับสนุนโดยเฉพาะ ซึ่งจะเก็บจากฐานภาษีที่กว้างหรือแคบแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น สินทรัพย์สุทธิหรือสินทรัพย์หักด้วยหนี้สิน เป็นต้น การเก็บภาษีชนิดนี้ช่วยแก้ปัญหาการกำหนดเงินได้ที่ยากแก่การประเมินได้เป็นอย่างดี

2.5.6 การพิจารณาจากวิถีชีวิตที่แสดงออก

การเก็บภาษีตามวิถีชีวิตที่แสดงออก เป็นการประเมินจากดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ประเมิน เพราะ ต้องดูจากการบริโภคที่สังเกตได้ชัด เช่น การมีสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้น ถ้าเป็นการครอบครองช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก็ไม่ต้องนำมารวมเป็นเงินได้ หรือการนำเงินได้ของคู่สมรสและผู้อยู่ในอุปการะมารวมด้วยซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด หากแต่ผู้เสียภาษีมีหลักฐานมายืนยันถึงเงินได้เหล่านี้ก็สามารถนำมาชี้แจงกับเจ้าหน้าที่ประเมินได้

2.5.7 การกำหนดข้อสันนิษฐานตามประเภทกิจการ

การประเมินตามข้อสันนิษฐานของประเภทกิจการ คือ การกำหนดจำนวนคงที่ตามวิชาชีพหรือการค้า เป็นการใช้ภาษีขั้นต่ำกับการประกอบวิชาชีพหรือการค้าในการเลี้ยงความไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็น การประเมินที่อาจไม่ได้ประสิทธิภาพในการเก็บภาษีมากนักสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพที่มีรายได้สูง ๆ ซึ่งควรดูจากปริมาณรายรับมากกว่าการจัดแบบคงที่

บทที่ 3

การตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

การตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานประเมินที่คอยตรวจสอบรายการของผู้เสียภาษีที่ยื่นในแบบแสดงรายการ รายได้ ค่าลดหย่อนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติขึ้นตอนการตรวจสอบ ซึ่งอำนาจในการประเมินของเจ้าพนักงานอาจถูกมองว่าไม่มีความยุติธรรมและโปร่งใสได้ และตามหลักการตรวจสอบที่ดีจะมีการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดเงินได้สุทธิของผู้เสียภาษีในกรณียื่นรายการไม่ถูกต้อง ไม่บริบูรณ์หรือไม่ยื่นเลย รวมทั้งฐานข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ยังขาดประสิทธิภาพในกรณีทำธุรกรรมด้วยเงินสด

3.1 หลักเกณฑ์การตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

หลักเกณฑ์การตรวจสอบของเจ้าพนักงานประเมิน จะดำเนินการตรวจสอบโดยการประเมินภาษีอากรจากรายงานที่ผู้เสียภาษียื่นก่อน หลังจากนั้นจะทำการออกหมายเรียกเพื่อพิจารณาขอหลักฐาน หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการยื่นรายการหรือการกำหนดเงินได้สุทธิให้ผู้เสียภาษี โดยจะมีบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการประเมินดังต่อไปนี้

3.1.1 การประเมินภาษีอากรจากรายการที่ยื่น

ตามมาตรา 18 ประมวลรัษฎากร ได้ให้ความหมายของรายการที่ยื่นเพื่อเสียภาษีอากรว่าให้อำเภอหรือเจ้าพนักงานประเมิน เป็นผู้ประเมินตามที่กำหนดไว้ในหมวดภาษีอากรนั้น ๆ และเมื่อได้ประเมินแล้ว ให้แจ้งจำนวนภาษีอากรที่ประเมินไปยังผู้ต้องเสียภาษีอากร ในกรณีนี้จะอุทธรณ์การประเมินก็ได้²⁰ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการประเมินเพื่อพิจารณารายการที่ยื่นแบบของผู้เสียภาษี

²⁰ มาตรา 18 แห่งบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481

3.1.2 การออกหมายเรียกโดยเจ้าพนักงานประเมินภาษีอากร

การออกหมายเรียกตามประมวลรัษฎากรเพื่อตรวจสอบภาษีอากร เป็นการดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียหรือนำส่ง และการชำระอากรแสดมภ์ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ทางภาษีอากรโดยละเอียด โดยการใช้เทคนิคการตรวจสอบบัญชีและเอกสารหลักฐานทางภาษีอากรหรือเอกสารหลักฐานอื่น²¹ ที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบรวมถึงการเรียกผู้เสียภาษีเพื่อไต่สวนเพิ่มเติม เป็นการสัมภาษณ์ถึงแหล่งที่มาของรายได้หรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวข้อง

3.1.2.1 กรณียื่นรายการไม่ถูกต้องหรือไม่บริบูรณ์

ตามมาตรา 19 แห่งประมวลรัษฎากร ได้ให้ความหมายของกรณียื่นรายการไม่ถูกต้องหรือไม่บริบูรณ์ว่า กรณีที่เจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ใดแสดงรายการตามแบบที่ยื่นไม่ถูกต้องตามความจริงหรือไม่บริบูรณ์ ให้เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจออกหมายเรียกผู้ยื่นรายการนั้นมาไต่สวน โดยออกหมายเรียกพยานและสั่งให้ผู้ยื่นรายการหรือพยานนั้น นำบัญชีเอกสารหรือหลักฐานอื่นอันควรแก่เรื่องมาแสดงได้ แต่ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันส่งหมาย ทั้งนี้ การออกหมายเรียกดังกล่าวจะต้องกระทำภายในเวลาสองปี นับแต่วันที่ได้อื่นรายการไม่ว่าการยื่นรายการ นั้นจะได้กระทำภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือเวลาที่รัฐมนตรีหรืออธิบดีขยายหรือเลื่อนออกไปหรือไม่ ทั้งนี้ แล้วแต่วันใดจะเป็นวันหลัง เว้นแต่กรณีปรากฏหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ยื่นรายการมีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีอากร หรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคืนภาษีอากร อธิบดีจะอนุมัติให้ขยายเวลาการออกหมายเรียกดังกล่าวเกินกว่าสองปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ได้อื่นรายการ แต่กรณีขยายเวลาเพื่อประโยชน์ในการคืนภาษีอากรให้ขยายได้ไม่เกินกำหนดเวลาตามที่มีสิทธิขอคืนภาษีอากร²²

จะเห็นได้ว่าในการออกหมายเรียกตามมาตรา 19 เพื่อตรวจสอบขอข้อมูลเพิ่มเติมไม่ว่าจะเป็นบัญชีเงินฝากบุคคลธรรมดา หรือรายการจัดบันทึกรายรับรายจ่าย เจ้าพนักงานประเมินจะพิจารณาจากข้อมูลว่าบุคคลธรรมดาที่มีรายได้แต่ไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีตาม งด. 90 และ

²¹ สุเทพ พงษ์พิทักษ์, จากการศึกษาและสรุปการออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีอากร [ออนไลน์], 2560, 7 เมษายน. แหล่งที่มา : shorturl.asia/gyx4Q [16 มิถุนายน 2564]

²² มาตรา 19 แห่งบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481

ภค. 91 หรือยื่นแบบต่ำกว่าข้อมูลรายได้หรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานประเมินจะใช้ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการตรวจสอบภาษีอากร เป็นแนวทางในการขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียภาษี

3.1.2.2 กรณีไม่ยื่นรายการ

หากเกิดกรณีผู้เสียภาษีไม่ยื่นรายการตามกฎหมาย ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่มีสิทธิประเมินภาษีตามมาตรา 23 แห่งประมวลรัษฎากร ได้ให้ความหมายของกรณีไม่ยื่นรายการว่า ผู้ใดไม่ยื่นรายการให้อำเภอหรือเจ้าพนักงานประเมินแล้วแต่กรณี มีอำนาจออกหมายเรียกตัวผู้นั้นมาไต่สวน และออกหมายเรียกพยานกับสั่งให้ผู้ที่ไม่ยื่นรายการ หรือพยานนั้นนำบัญชี หรือพยานหลักฐานอันควรแก่เรื่องมาแสดงได้ แต่ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันส่งหมาย²³

จะเห็นได้ว่าทั้งสองกรณีเป็นการที่กฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานประเมินในการเข้าถึงข้อมูลของผู้เสียภาษี ซึ่งเจ้าพนักงานประเมินตามมาตรา 16 ได้แก่บุคคลหรือคณะบุคคลที่รัฐมนตรีแต่งตั้งสามารถออกหมายเรียกผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีหรือพยานให้นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการตรวจสอบความถูกต้องในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีนั้น ๆ มาประกอบการพิจารณาได้

3.1.3 การกำหนดเงินได้สุทธิ

เมื่อผู้มีเงินได้ไม่ยื่นรายการ หรือเจ้าพนักงานประเมินเห็นว่าผู้มีเงินได้ยื่นรายการเงินได้ต่ำกว่าจำนวนที่ควรต้องยื่น ให้เจ้าพนักงานประเมินขออนุมัติต่ออธิบดีเพื่อกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิขึ้นถือเป็นการใช้ดุลยพินิจ

ตามมาตรา 49 แห่งประมวลรัษฎากร ได้ให้ความหมายของการกำหนดเงินได้สุทธิตามที่ผู้มีเงินได้มีได้ยื่นรายการเงินได้ หรือเจ้าพนักงานประเมินพิจารณาเห็นว่าผู้มีเงินได้ยื่นรายการเงินได้ต่ำกว่าจำนวนที่ควรต้องยื่น ให้เจ้าพนักงานประเมินโดยอนุมัติอธิบดีมีอำนาจที่จะกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิขึ้น ทั้งนี้ โดยถือเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรือเข้ามาอยู่ในครอบครองของผู้มีเงินได้หรือรายจ่ายของผู้มีเงินได้ หรือฐานะความเป็นอยู่ หรือพฤติการณ์ของผู้มีเงินได้ หรือสถิติเงินได้ของผู้มีเงินได้เอง หรือของผู้อื่นที่กระทำกิจการทำนองเดียวกับของผู้มีเงินได้เป็นหลักในการพิจารณา

²³ มาตรา 23 แห่งบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481

แล้วทำการประเมินแจ้งจำนวนเงินที่ต้องชำระไปยังผู้ต้องเสียภาษี ทั้งนี้ให้นำบัญชีมาตรา 19 ถึง มาตรา 26 มาใช้บังคับโดยอนุโลม²⁴

คำพิพากษาฎีกาที่ 3665/2540 วินิจฉัยว่า การตรวจสอบและประเมินภาษีอากรโดยวิธีพิเศษ ตามมาตรา 49 เจ้าพนักงานประเมินต้องทำการตรวจสอบไตสวนโดยวิธีปกติ ตามมาตรา 19 และ 23 จนไม่อาจทราบได้ว่าผู้มีเงินได้มีรายได้ และรายจ่ายที่แท้จริงเพียงใด โดยต้องขออนุมัติอธิบดีกำหนด เงินได้สุทธิ และต้องตรวจสอบหามูลค่าทรัพย์สินสุทธิต้นปี และมูลค่าทรัพย์สินสุทธิปลายปี แล้วหา ผลต่างระหว่างมูลค่าทรัพย์สินสุทธิ ณ วันต้นปีและวันสิ้นปี บวกด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการหา รายได้ หักด้วยเงินได้ที่ได้รับยกเว้น เงินได้สุทธินำไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษี การตรวจสอบ และประเมินภาษีอากรโดยวิธีปกติ ตามมาตรา 19 ถึงมาตรา 23 เป็นวิธีการตรวจสอบหาเงินได้ พึ่งประเมินในรอบปี ว่าเข้าลักษณะเป็นเงินได้ประเภทใด ตามมาตรา 40 (1) ถึง (8) หักค่าใช้จ่ายตาม ประเภทเงินได้ตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 หักค่าลดหย่อนตามมาตรา 47 เหลือเงินได้สุทธินำไป คำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษี²⁵

จากคำวินิจฉัยดังกล่าว ทำให้เห็นว่าการที่จะใช้อำนาจการประเมินเงินได้สุทธิตามมาตรา 49 นั้น เจ้าพนักงานประเมินต้องมั่นใจก่อนว่าผู้เสียภาษีไม่มีหลักฐาน ถึงที่มาที่ไปของรายได้จำนวนที่ต้อง ประเมินจริง เพราะ หากว่าผู้เสียภาษีได้กระทำการยื่นแบบแสดงรายการแล้ว แต่มีการแสดงรายการ ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์ หรือไม่ยื่นเลย เจ้าพนักงานประเมินต้องใช้อำนาจการประเมินตามมาตรา 19 และมาตรา 23 ก่อนตามลำดับ ถึงจะสามารถใช้อำนาจกำหนดเงินได้สุทธิของผู้เสียภาษีนั่น ๆ ได้ ไม่อย่างนั้นแล้วอาจถูกมองว่าเจ้าพนักงานประเมินมีการใช้อำนาจที่ไม่เหมาะสมในการตรวจสอบ ภาษีได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การใช้อำนาจในการประเมินของเจ้าพนักงาน ประเมินไม่ว่าจะเป็นมาตรา 19 และมาตรา 23 ในการออกหมายเรียกโดยเจ้าพนักงานประเมินภาษี อากรเพื่อขอหลักฐาน เอกสาร พยานเพิ่มเติม หรือการใช้ดุลยพินิจเพื่อกำหนดเงินได้สุทธิของผู้เสีย ภาษี ตามมาตรา 49 ยังขาดมาตรฐานกลางทำให้ต้องใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกัน ขาดการบริหารจัดการ

²⁴ มาตรา 49 แห่งบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 3665/2540 (กรมสรรพากร) [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/16770.html> [16 มิถุนายน 2564]

ความเสี่ยง อีกทั้งยังเป็นการเน้นการตรวจสอบหลังยื่นแบบ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายทาง เพราะต้องให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในการประเมินหลังจากยื่นแบบแสดงรายการแล้ว

3.2 ฐานข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบ

ฐานข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบเป็นข้อมูลสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเจ้าพนักงานกรมสรรพากร เนื่องจากเป็นหลักฐานที่พิสูจน์ถึงที่มาที่ไปของรายรับหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นการบริหารความเสี่ยงของกลุ่มผู้มีรายได้ที่ต้องเสียภาษีแต่ละประเภท และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลเก่าเพื่อตรวจสอบรายการผิดปกติของผู้เสียภาษีรายนั้น ๆ โดยฐานข้อมูลเหล่านี้สามารถมาจากหลักฐาน เอกสาร หรือพยาน ที่ผู้เสียภาษีได้ยื่นแนบกับแบบแสดงรายการมาแล้วหรือจะเป็นจากบุคคลที่สาม คือ การส่งข้อมูลทางบัญชีของธนาคารให้กับกรมสรรพากรเป็นการใช้ระบบเพื่อเพิ่มการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.1 การใช้ระบบตรวจสอบ

ปัจจุบันพฤติกรรมกรรมการทำธุรกรรมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการทำธุรกรรมทางเทคโนโลยีมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการใช้ Mobile Banking QR Code หรือพร้อมเพย์ ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมที่สะดวกสบาย และมีหลักฐานในการทำธุรกรรมครบทุกรายการเปรียบเสมือนเป็นรายได้ที่โอนผ่านเข้าธนาคารเลยโดยตรง ดังนั้น กรมสรรพากรจึงใช้โอกาสนี้ในการออกกฎหมายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) ซึ่งออกมามีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 21 มีนาคม 2562 เป็นต้นไป สำหรับข้อมูลทางบัญชีที่ทางธนาคารต้องส่งให้สรรพากรโดยกฎหมายฉบับนี้มีข้อมูลสรุปดังนี้²⁶

1. ข้อมูลรายการฝากหรือโอนทั้งหมดจะรวบรวมแล้วส่งให้กรมสรรพากรเป็นรายปี โดยดูเป็นรายธนาคาร ซึ่งแต่ละธนาคารไม่ได้เชื่อมโยงข้อมูลกัน
2. การส่งข้อมูลจะดูยอดเงินที่เข้าบัญชี โดยดูทุกบัญชีในธนาคารนั้น ๆ ซึ่งเงื่อนไขในการส่งข้อมูลมีอยู่ 2 กรณี คือ จำนวนครั้งตั้งแต่ 400 ครั้ง และจำนวนเงินถึง 2 ล้านบาท ซึ่งต้องมาทั้งสองกรณีพร้อมกัน คือ จำนวนครั้ง และจำนวนเงินถึงเกณฑ์ อีกกรณีหนึ่ง คือ นับแค่จำนวนครั้ง

²⁶ TAXBugnoms, ประกาศข่าวดี! ธนาคารส่งข้อมูลบัญชีเราให้สรรพากรเริ่มใช้ปี 2563 [ออนไลน์], 2562, 23 ธันวาคม. แหล่งที่มา : shorturl.asia/t4qrN

ถ้าถึง 3,000 ครั้งเมื่อไรจะถูกส่งทันที โดยที่ไม่ต้องสนใจจำนวนเงิน ซึ่งอยู่ในกฎหมายธุรกรรม ลักษณะเฉพาะ โดยคำว่ายอดเงินเข้ามาหรือเงินฝากและรับโอนเงิน จะหมายความว่ารวมรายการเข้าทั้งหมด ซึ่งควรจะหมายถึงรายการยอดเงินหรือยอดฝากที่เข้าบัญชีทุกประเภทจะถูกนับหมด การโอนเงินเข้าบัญชีตัวเอง ต่างธนาคารหรือธนาคารเดียวกัน การฝากเงินเข้าบัญชีผ่านเคาน์เตอร์ เครื่องฝากเงินสด การโอนเข้าบัญชีแบบ Auto Transfer / Online / Ibanking และฝากเงินเปิดบัญชีครั้งแรก

3. โดยกฎหมายฉบับนี้ ไม่ได้ถูกเก็บภาษีจากยอดเงินที่เข้า แต่กรมสรรพากรจะใช้เป็นฐานข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เสียภาษีรายนั้น ๆ ดังนั้น จะกล่าวได้ว่าการที่ธนาคารไม่ได้ส่งข้อมูลให้กับสรรพากรไม่ได้แปลว่าไม่ถูกตรวจสอบ อีกทั้งการกระจายบัญชี ก็สามารถตรวจสอบได้จากการขอข้อมูลดอกเบี้ยได้อีกด้วย

อีกทั้ง ปัจจุบันรัฐบาลยังมีโครงการเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการบริโภค จึงมีผลพลอยได้ตกมาถึงการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร คือ มีการให้ผู้ประกอบการใช้ธุรกรรมผ่านแอปพลิเคชันที่ชื่อว่าถุงเงิน หลังจากที่ผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการช่วยให้เกิดการกระตุ้นการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนในระดับประเทศ ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินไปยังร้านค้ารายย่อย เป็นโอกาสในการกระจายรายได้ ทำให้พ่อค้าแม่ค้ารายย่อยมีโอกาสในการเพิ่มยอดขาย มีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงที่เกิดวิกฤติโควิดและยังทำให้ผู้ประกอบการได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยี สรุปได้ว่ารายได้ที่ได้รับจากโครงการจะต้องผ่านแอปถุงเงินทั้งหมด และโอนเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทยอีกที จึงจะไปตรงกับกฎหมายข้างต้นที่กล่าวมา

3.2.2 หลักฐานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากฐานข้อมูลที่มาจากระบบแล้ว ยังมีฐานข้อมูลที่ชัดเจนที่สุดในการตรวจสอบข้อมูลสำหรับรายได้ คือ ข้อมูลการถูกหักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ของผู้ว่าจ้างและการบันทึกค่าใช้จ่ายของบริษัท เช่น เอกสารการรับเงินของผู้ที่รับเงิน ใบกำกับภาษี หรือใบเสร็จรับเงินที่ระบุชื่อบุคคลอื่นหรือใบสำคัญจ่าย พร้อมหลักฐานการจ่ายเงิน

3.2.2.1 การถูกหักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายของผู้ว่าจ้าง

ภาษีหัก ณ ที่จ่าย คือ ภาษีชนิดที่จะมีการหักทุกครั้งที่เกิดการจ่ายเงินตามเงื่อนไขที่ภาษีครอบคลุม โดยที่ผู้ว่าจ้างจะต้องหักจำนวนเงินที่จะจ่ายให้ผู้รับเงิน และเอาเงินนั้นไปเสียภาษีตั้งนั้น คนที่ถูกจ้าง คือ คนรับเงินก็ได้เงินแบบไม่เต็มจำนวน พร้อมกับเอกสาร หนังสือรับรองหัก ณ ที่จ่าย เพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยันเวลาทำเรื่องลดหย่อนภาษี การที่จำเป็นต้องหัก ณ ที่จ่ายไว้ก่อนเลย เพราะ กรมสรรพากรระบุไว้ว่าภาษีหัก ณ ที่จ่าย มีไว้เพื่อลดภาระผู้เสียภาษี จะได้ไม่ต้องเสียภาษีทีเดียวตอนท้ายปีและในอีกมุมหนึ่งก็เป็นภาษีที่ทำให้มีเงินเข้าสู่รัฐจากการเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้น

จะเห็นได้ว่า หากผู้ว่าจ้างเป็นนิติบุคคลและได้ทำการจ่ายเงินเป็นลักษณะเงินสดให้แก่ผู้รับจ้างที่เป็นบุคคลธรรมดา ดังนั้น ผู้ว่าจ้างจะทำการหัก ณ ที่จ่ายไว้ โดยระบุชื่อบุคคลธรรมดาของผู้รับจ้าง หากสิ้นปีผู้รับจ้างที่เป็นบุคคลธรรมดาไม่ได้ยื่นแบบแสดงรายการรายได้เพื่อที่จะเสียภาษี ทางกรมสรรพากรก็สามารถตรวจสอบจากรายการที่ผู้ว่าจ้างเคยหัก ณ ที่จ่ายไว้ได้

3.2.2.2 การบันทึกค่าใช้จ่ายของบริษัท

การบันทึกค่าใช้จ่ายของบริษัทเป็นการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย คือ เป็นการบันทึกรายการที่บริษัทได้จ่ายไปแต่ละวัน โดยหากมีการจ่ายเงินให้แก่บุคคลธรรมดาในรูปแบบเงินสด ทางสรรพากรก็สามารถตรวจสอบจากรายการบันทึกรายรับรายจ่ายได้ว่าบุคคลธรรมดามีรายได้ครบตามที่กฎหมายกำหนด และต้องเสียภาษีหรือไม่ ทั้งนี้ การที่จะสามารถขอรายการบันทึกบัญชีของบริษัทเพื่อทำการตรวจสอบรายงานการจ่ายต้องระบุชี้ชัดถึงรายชื่อผู้รับเงินพร้อมทั้งหลักฐานการรับเงินของบุคคลธรรมดาเหล่านี้ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ฐานข้อมูลที่สรรพากรสามารถตรวจสอบจากหลักได้นั้น มาจากข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ของผู้เสียภาษี โดยสิ่งที่กรมสรรพากรใช้ในทุกวันนี้ คือ การใช้ระบบตรวจสอบหรือเกณฑ์ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่มาจากฐานข้อมูลชุดใหญ่ (Big Data) ที่เชื่อมโยงกัน และดึงข้อมูลที่น่าสงสัยว่าน่าจะเสียภาษีไม่ถูกต้องออกมาก่อน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จะดำเนินการต่อโดยการตรวจสอบจากข้อมูลที่ดึงออกมา แล้วไปเจาะหาหลักฐานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นการถูกหักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ของผู้ว่าจ้าง หรือการบันทึกค่าใช้จ่ายของบริษัทพร้อมกับเชิญผู้เสียภาษีมาให้ข้อมูลในการตรวจสอบต่อไป แต่หากลองมาพิจารณาดูแล้วว่า ถ้ารับเงินค่าจ้างหรือขายของเป็นเงินสด

สรรพากรก็จะไม่สามารถรู้ได้ว่าเรามีรายได้เท่าไร ซึ่งยังคงเป็นช่องโหว่ให้ผู้มีเงินได้สามารถเลี่ยงการเสียภาษีได้

3.3 วิธีการชำระหนี้

วิธีการชำระหนี้ในประเทศไทยปัจจุบันมีหลากหลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการชำระด้วยเงินสด การชำระด้วยตราสารเปลี่ยนมือ หรือการชำระด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งวิธีการชำระหนี้เหล่านี้ล้วนประสงค์เพื่อให้พ้นจากการเป็นหนี้ทั้งสิ้น ดังนี้

3.3.1 การชำระด้วยเงินสด

เงินสด หมายถึง เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารทุกประเภทแต่ไม่รวมเงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้²⁷ ซึ่งสามารถชำระหนี้ได้ทันทีประกอบด้วยธนบัตรและเหรียญกษาปณ์

สื่อการชำระเงินที่เป็นเงินสดประกอบด้วยธนบัตร และเหรียญกษาปณ์ซึ่งกระทรวงการคลังเป็นผู้ผลิตและนำออกมาใช้ เงินสดเป็นสื่อการชำระเงินที่เป็นพื้นฐาน รวมถึงสามารถใช้เป็นดัชนีวัดอำนาจการบริโภคของประชาชนได้ด้วย จึงนับเป็นส่วนสำคัญของปริมาณเงินตามความหมายแคบ (M1) อันประกอบด้วยเงินสดในมือประชาชนและเงินฝากในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่ธนาคารพาณิชย์²⁸

²⁷ พรทิพย์ นิมเสมอ, การควบคุมเงินสดและลูกหนี้ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://sites.google.com/a/ttc.ac.th/financill_acc/4-kar-khwbkhum-ngeinsd- laea-luk-hni [12 พฤษภาคม 2564]

²⁸ Kamontip Punwong, การเงินและการธนาคาร (Money & Banking) [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://shorturl.asia/SLfOz> [12 พฤษภาคม 2564]

3.3.1.1 รายการที่ถือว่าเป็นเงินสด หรือเทียบเท่าเงินสด

รายการเทียบเท่าเงินสด หมายถึง เงินลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูง ซึ่งพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดในจำนวนที่ทราบได้ และมีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าน้อยหรือไม่มีนัยสำคัญ ได้แก่

- 1) เงินฝากธนาคารที่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เช่น เงินฝากประเภทออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากกระแสรายวัน เป็นต้น
- 2) ธนาณัติ
- 3) ตั๋วแลกเงินธนาคาร
- 4) เช็คส่วนบุคคล
- 5) ดราฟท์ของธนาคาร
- 6) เช็คเดินทาง
- 7) เช็คไปรษณีย์ หรือตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

3.3.1.2 เอกสารทางการเงินและรายการที่ไม่ถือเป็นเงินสด

ประเทศไทยสามารถจำแนกเอกสารทางการเงินและรายการที่ไม่ถือเป็นเงินสดได้ดังนี้

- 1) เช็คลงวันที่ล่วงหน้า (postdate checks) ถือเป็นรายการลูกหนี้
- 2) อากรแสดมภ์และดวงตราไปรษณีย์ ถือเป็นวัสดุสำนักงาน
- 3) เช็คคืน ซึ่งธนาคารปฏิเสธการจ่าย ถือเป็นลูกหนี้
- 4) เงินให้ยืมโดยตรงจ่ายเดินทาง ถ้าต้องการเรียกเก็บจากพนักงานหรือใช้วิธีหักจากเงินเดือน ถือเป็นรายการลูกหนี้ ถ้ากรณีอื่นอาจจัดเป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้า
- 5) หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด เช่น พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ หุ้นทุน ถือเป็นเงินลงทุนระยะสั้น หรือเงินลงทุนระยะยาว ดูที่ระยะเวลาถือครองเป็นเจ้าของ
- 6) ตั๋วเงินรับที่ให้ธนาคารเรียกเก็บให้ยังไม่ ถือเป็นเงินสดจนกว่าจะเก็บเงินได้แล้ว
- 7) เงินเบิกเกินบัญชี ถือเป็นหนี้สินระยะสั้น

3.3.2 การชำระด้วยตราสารเปลี่ยนมือ

ตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) หมายถึง เอกสารที่ให้สิทธิแก่ผู้รับโอนดีกว่าผู้โอนที่สามารถใช้แทนเงินสดได้²⁹ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสัญญาที่จะชำระเงินในอนาคต ตราสารเปลี่ยนมือมาพร้อมกับคำสั่งพิเศษเรื่องเวลาในการชำระเงิน ตราสารเปลี่ยนมือมีลักษณะเฉพาะที่เป็นลายลักษณ์อักษร จะต้องมีการสั่ง หรือสัญญาว่าจะจ่ายและมีจำนวนเงินเป็นลายลักษณ์อักษร หากเป็นไปตามเงื่อนไขเอกสารตราสารเปลี่ยนมือจะได้รับการยืนยัน และแม้ว่าตราสารเปลี่ยนมือจะไม่ได้ลงวันที่ไว้ คุณสมบัติหลักของมันก็จะไม่ครบ

3.3.2.1 ลักษณะของตราสาร

ลักษณะแห่งการชำระหนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท³⁰ ได้แก่

- 1) ตราสารที่ต้องชำระหนี้เฉพาะเจาะจง
- 2) ตราสารชนิดที่จะต้องชำระหนี้ตามคำสั่ง
- 3) ตราสารที่จะต้องชำระหนี้แก่ผู้ถือ

ลักษณะของความสามารถในการเปลี่ยนมือ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) ตราสารเปลี่ยนมือ เช่น ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange) ตั๋วสัญญาใช้เงิน (promissory note) เช็ค (cheque) เป็นต้น
- 2) ตราสารไม่เปลี่ยนมือ เช่น ใบตราส่ง (Bill of lading)

3.3.2.2 ประเภทของตราสารเปลี่ยนมือ

สามารถแบ่งลักษณะของตราสารได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับวิธีการในการจำแนกประเภทของตราสารเหล่านั้น ซึ่งแบ่งตามลักษณะแห่งการชำระหนี้ หรือตามลักษณะของความสามารถในการเปลี่ยนมือ ได้ดังนี้

²⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 17 กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

³⁰ Nuttika Kanjuck, ตั๋วเงิน (bill of Exchange) [ออนไลน์], 2555, 13 กุมภาพันธ์. แหล่งที่มา : <http://varittarp.blogspot.com/2012/02/blog-post.html> [12 พฤษภาคม 2564]

1. ตัวแลกเงิน คือ หนังสือตราสาร ซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ส่งจ่ายส่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่ายให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน ซึ่งตัวแลกเงินต้องมีรายการดังต่อไปนี้³¹

- 1) คำบอกชื่อว่าเป็นตัวแลกเงิน
- 2) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไข ให้จ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอน
- 3) ชื่อ หรือยี่ห้อผู้จ่าย
- 4) วันถึงกำหนดใช้เงิน
- 5) สถานที่ใช้เงิน
- 6) ชื่อ หรือยี่ห้อผู้รับเงิน หรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ
- 7) วันและสถานที่ออกตัว
- 8) ลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย

2. ตัวสัญญาใช้เงิน คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ออกตัวให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน ซึ่งตัวสัญญาใช้เงินต้องมีคำสั่งดังกล่าวต่อไปนี้³²

- 1) คำบอกชื่อว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงิน
- 2) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไข ให้จ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอน
- 3) วันถึงกำหนดใช้เงิน
- 4) สถานที่ใช้เงิน
- 5) ชื่อ หรือยี่ห้อผู้รับเงิน
- 6) วันและสถานที่ออกตัวสัญญาใช้เงิน
- 7) ลายมือชื่อผู้ออกตัว

3. เช็ค คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ส่งจ่ายส่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อ ทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งอันเรียกว่าผู้รับเงิน ซึ่งเช็คต้องมีรายการดังต่อไปนี้³³

- 1) คำบอกชื่อว่าเป็นเช็ค

³¹ มาตรา 908 – 909 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2535

³² มาตรา 982 – 983 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2535

³³ มาตรา 987 – 988 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2535

- 2) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไข ให้จ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอน
- 3) ชื่อ หรือยี่ห้อและสำนักงานของธนาคาร
- 4) ชื่อ หรือยี่ห้อของผู้รับเงิน หรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ
- 5) สถานที่ใช้เงิน
- 6) วันและสถานที่ออกตัว
- 7) ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย

เนื่องจากคู่สัญญาผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินจะต้องผูกพันรับผิดชอบตามที่ปรากฏในตัวเงินดังที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 900 วรรคหนึ่ง ดังนั้น ในการกำหนดลักษณะเนื้อหา และข้อความที่จะประกอบขึ้นเป็นตราสารนั้นจึงมีความสำคัญโดยจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้คู่สัญญาในตราสารได้รับรู้ถึงสิทธิหน้าที่ตามตัวเงิน คู่สัญญาสามารถจะเขียนข้อความใด ๆ ลงไปในตัวก็ได้นั้นย่อมทำให้ตัวเงินนั้นขาดความชัดเจนในสิทธิและหน้าที่ตัวเงินนำไปสู่การไม่น่าเชื่อถือของตัวเงินและเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์ตามตัว ดังนั้น จึงเกิดหลักว่าข้อความที่จะเขียนลงในตัวจะมีผลก็แต่เฉพาะข้อความที่กฎหมายอนุญาตให้เขียนไว้เท่านั้น

ผลของการชำระหนี้ด้วยตราสารเปลี่ยนมือเทียบกับเงินสด การชำระหนี้ด้วยตราสารเปลี่ยนมือนั้น สามารถเป็นสิ่งที่ชำระหนี้แทนเงินสดได้ จึงเป็นเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกแก่ลูกหนี้รวมทั้งเจ้าหนี้ต่อการชำระหนี้กันในทางธุรกิจการค้า และมีความปลอดภัยมากกว่าการใช้เงินสด เพราะ การถือเงินสดเป็นจำนวนมากไปทำธุรกรรมการค้าก็อาจเสี่ยงกับการถูกโจรกรรมได้ ตราสารเปลี่ยนมือยังมีความสามารถผ่อนเวลาให้ลูกหนี้ได้ ในกรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ด้วยการออก หรือโอนตราสารเปลี่ยนมือที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลา กล่าวคือ ไม่ใช่ตราสารเปลี่ยนมือชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือเมื่อทวงถาม สำหรับตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หรือเช็คซึ่งลงวันที่ล่วงหน้า และถ้าเจ้าหนี้อยอมรับตราสารเปลี่ยนมือเหล่านี้ย่อมเป็นการผ่อนเวลาให้กับลูกหนี้ แทนที่ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้เป็นเงินสดในทันที ก็ยังไม่ต้องชำระเงินให้ในขณะนั้น ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจการค้ามีสภาพคล่องที่ดีขึ้นด้วย

3.3.3 การชำระด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การโอนสิทธิการถือครอง หรือการโอนสิทธิการโอน หรือหักเงินจากบัญชีของผู้ฝากของผู้ให้บริการที่เปิดไว้กับผู้ให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด หรือบางส่วน³⁴ เพื่อใช้ชำระเงินในการซื้อสินค้าและบริการ หรือชำระหนี้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่มีความสะดวกและรวดเร็วโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มาช่วย

3.3.3.1 ลักษณะของสื่อที่ใช้ชำระเงินแทนเงินสด

สื่อที่ใช้แทนเงินสดในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ เป็นการใช้งาน E-Payment (Electronic Payment System) ก็คือ ระบบที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ โดยเป็นระบบที่สามารถโอนเงิน ชำระเงินผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านสมาร์ทโฟน โดยมีระบบอินเทอร์เน็ตเป็นผู้ช่วยที่สำคัญ³⁵ ได้แก่

1. บัตรเอทีเอ็ม คือ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ธนาคารพาณิชย์ออกให้แก่ลูกค้า โดยผูกกับบัญชีเงินฝากของเจ้าของบัตร เพื่อใช้ทำธุรกรรมทางการเงินผ่านเครื่องทราเวลอาร์เอทีเอ็มแทนการเดินทางไปทำธุรกรรมที่ธนาคาร เช่น เครื่องเอทีเอ็ม (ATM : automated teller machine)

2. บัตรอิเล็กทรอนิกส์ คือ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลกฎหมายอาญา

3. บัตรเครดิต คือ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ให้บริการออกให้แก่ผู้ให้บริการเพื่อใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใด แทนการชำระด้วยเงินสด หรือเพื่อใช้เบิก ถอน โอน หรือทำธุรกรรมอื่นใด ที่เกี่ยวกับเงิน และผู้ให้บริการจะเรียกให้ผู้ให้บริการชำระเงินในภายหลัง

4. บัตรเดบิต คือ เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ธนาคารพาณิชย์ออกให้แก่ลูกค้าโดยผูกกับบัญชีเงินฝากของเจ้าของบัตรและสามารถใช้งานได้เช่นเดียวกับบัตรเอทีเอ็ม แต่มีคุณสมบัติที่เพิ่มขึ้นจากบัตรเอทีเอ็มตรงที่สามารถใช้ซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ณ จุดขายและทางออนไลน์ได้ โดยผู้ถือบัตรสามารถสังเกตจุดที่รับบัตรได้จากตรา หรือโลโก้ที่ร้านค้าติด หรือแสดงไว้ เช่น VISA, MasterCard, UnionPay

³⁴ มาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พุทธศักราช 2551

³⁵ มาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พุทธศักราช 2551

5. เงินอิเล็กทรอนิกส์ คือ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ให้บริการออกให้แก่ผู้ใช้บริการซึ่ง จะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยมีการชำระเงินให้แก่ผู้ให้บริการไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใด แทนการชำระด้วยเงินสด และได้มีการบันทึกมูลค่า หรือจำนวนเงินที่ชำระไว้ล่วงหน้า
6. อีดีซี (Electronic Data Capture: EDC) คือ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือสำหรับ การรับส่ง ข้อมูลการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จากบัตรเครดิต บัตรเดบิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์อื่นใด ไปยังผู้ให้บริการซึ่งออกบัตร
7. เครือข่ายอีดีซี (EDC Network) คือ เครือข่ายรับส่งข้อมูลอีดีซีที่มีศูนย์กลาง หรือจุด เชื่อมต่อการรับส่งข้อมูลระหว่างผู้ใช้บริการเครือข่าย
8. เครือข่ายบัตรเครดิต คือ เครือข่ายการให้บริการรับส่งข้อมูลการชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์จากบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรไปยังผู้ให้บริการซึ่งออกบัตรเช่นว่านั้น เพื่ออนุมัติการใช้ บัตร ในการทำรายการแต่ละรายการ หรือรับส่งข้อมูลเรียกเก็บเงินอันเกิดจากการชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการหักทอนบัญชีระหว่างกัน
9. บริการสวิตซ์ซึ่งในการชำระเงิน (Transaction Switching) คือ บริการเป็นศูนย์กลาง หรือ จุดเชื่อมต่อรับส่งข้อมูลรายการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้ให้บริการตามที่ตกลงกัน
10. บริการรับชำระเงินแทน คือ บริการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนเจ้าหนี้

3.3.3.2 ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

ประเทศไทยสามารถแบ่งระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้ 2 ลักษณะดังนี้

1. Electronic Payment System คือ กระบวนการส่งมอบ หรือโอนสื่อการชำระเงินเพื่อ ชำระราคา โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสารโทรคมนาคม โทรสารโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น จะมีขั้นตอนการชำระเงิน³⁶ ดังนี้

- 1.1 ตกลงซื้อสินค้า กรอกข้อมูลบัตรเครดิต

- 1.2 ส่งข้อมูลไปยัง Acquiring Bank (ธนาคารที่ฝ่ายร้านค้าใช้บริการอยู่)

³⁶ สุนิสา ศรีนวล, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการทางการเงิน [ออนไลน์], 2555, 29 มีนาคม. แหล่งที่มา : <http://sunisastudy.blogspot.com/2012/03/blog-post.html> [12 พฤษภาคม 2564]

1.3 Acquiring Bang ทำการตรวจสอบมายังธนาคารผู้ออกบัตร ว่าเป็นของจริงและสามารถใช้ได้

1.4 Acquiring Bang ทำการเรียกเก็บเงินจากธนาคารผู้ออกบัตร

1.5 ธนาคารผู้ออกบัตรโอนเงินไปยัง Acquiring Bang เข้าสู่บัญชีร้านค้า

1.6 ส่งข้อมูลการชำระกลับไปยังร้านค้า

1.7 ร้านค้าส่งข้อมูลการชำระกลับไปยังลูกค้า เพื่อยืนยันการสั่งซื้อ

2. E-Payment มีกระบวนการการชำระเงินด้วยบัตรเครดิตบนอินเทอร์เน็ต ดังนี้

2.1 สั่งซื้อและส่งข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิตไปให้ผู้ขาย

2.2 ผู้ขายยืนยันส่งข้อมูลการสั่งซื้อกลับมายังผู้ซื้อ

2.3 ผู้ขายรับข้อมูลการสั่งซื้อ

2.4 ผู้ขายส่งข้อมูล Encrypted Payment

2.5 Cyber Cash Server รับข้อมูลผ่านทาง Fire wall ถอดรหัสข้อมูลลูกค้าและส่งไปยัง ธนาคารผู้ขายและผู้ซื้อ

2.6 ธนาคารผู้ขายร้องขอให้ธนาคารผู้ซื้อรับจ่ายเงินตามจำนวนเงินตามยอดบัตรเครดิต

2.7 ธนาคารผู้ซื้อตรวจสอบข้อมูล แล้วส่งกลับไปว่าอนุมัติหรือไม่ และ transfer ยอดเงิน ให้ผู้ขาย

2.8 Cyber Cash Server รับข้อมูลส่งต่อไปยังผู้ขายเพื่อส่งข้อมูลไปยังผู้ซื้อต่อไป ปัจจัยสู่ ความสำเร็จ

ผลของการชำระหนี้ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เทียบระบบอื่น ๆ การชำระหนี้ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีจุดที่คล้ายกับการชำระหนี้ด้วยตราสารเปลี่ยนมือ คือ การที่ไม่ต้องพกพาเงินสดไปชำระหนี้ที่ละมาก ๆ ซึ่งจะทำให้เสี่ยงต่อการสูญหาย หรือถูกปล้นได้ การชำระหนี้ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ยังทำให้ผู้จ่ายหนี้จะได้เปรียบในเรื่องของความสะดวกสบาย ง่าย และรวดเร็วกว่าเมื่อเทียบกับวิธีการชำระเงินแบบดั้งเดิมอย่างเงินสด หรือตราสารเปลี่ยนมือ เนื่องจากสามารถชำระ

ค่าสินค้า หรือบริการออนไลน์ได้ตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืนจากทั่วทุกมุมโลก และในบางครั้งยังสามารถได้รับสิทธิพิเศษในการซื้อสินค้าและบริการที่มีราคาถูกกว่าตามท้องตลาด เช่น ส่วนลดจากบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือแต้มสะสมต่าง ๆ เป็นต้น การชำระหนี้ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดต้นทุนในการทำธุรกรรมทางการเงินได้ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายทางตรง และค่าใช้จ่ายทางแฝง เช่น ค่าเดินทาง ค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมต่าง ๆ เป็นต้น การชำระหนี้ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ข้อมูลการใช้จ่ายของประชาชนจะเข้าไปอยู่ในระบบซึ่งต่างจากเงินสดที่ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในระบบทำให้ยากต่อหารตรวจสอบ หากรัฐบาลมีฐานข้อมูลทางการเงินของประชาชนขนาดใหญ่ ก็จะมีผลดีต่อขั้นตอนการตรวจสอบที่มาของเงิน เช่น การติดตามอาชญากรทางการเงิน การฟอกเงิน การแจ้งภาษีเท็จ รวมไปถึงการตรวจสอบผู้ประกอบการร้านค้า ในกรณีที่แจ้งรายรับ รายจ่ายไม่ชัดเจน เพื่อหวังเลี่ยงภาษี ซึ่งระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ จะเข้ามาช่วยให้การตรวจสอบง่าย รวดเร็ว และมีความโปร่งใสมากขึ้น

บทที่ 4

มาตรการที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีจากการรับชำระเป็นเงินสดของต่างประเทศ

การรับชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินสด อาจเป็นปัญหาต่อการเลี่ยงการตรวจสอบภาษี ทั้งทางตรงและทางอ้อม การฟอกเงิน การใช้เงินปลอม หรือการใช้เงินสดใต้ดินเพื่อกระทำผิดกฎหมาย หลายประเทศจึงคำนึงถึงวิธีการในการรับชำระและบริการเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ในหลายประเทศมีมาตรการลดการรับชำระและบริการเป็นเงินสดให้น้อยลง และถูกแทนที่โดยการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการทำธุรกรรมทางการเงิน ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ในการหารายได้ให้กับรัฐ โดยการเก็บภาษีจากรายได้ที่แท้จริง ซึ่งแต่ละประเทศมีการออกมาตรการเพื่อลดการรับชำระสินค้าและบริการเป็นเงินสด เช่น ประเทศสวีเดนมีการออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้บังคับสำหรับผู้ประกอบการ มาตรการส่งเสริมและมาตรการจูงใจสำหรับผู้บริโภค อีกทั้ง ยังมีมาตรการสนับสนุนทางเทคโนโลยีสำหรับธนาคารเพื่อให้ทุกรายได้ถูกบันทึกอยู่ในระบบ จึงทำให้ประเทศสวีเดนเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในเรื่องของการลดการใช้เงินสด

4.1 ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ถือว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใสในการบริหารงานของภาครัฐ โดยเป็นประเทศเดียวในเอเชียที่ติดใน 5 อันดับแรกสำหรับประเทศที่รัฐบาลมีความโปร่งใสมากที่สุด อีกทั้งหน่วยงานจัดเก็บและตรวจสอบภาษีได้รับรางวัล Global Performance Excellence Award จาก Asia Pacific Quality Organization (APQO) (Global Performance Excellence Award, 2012)³⁷ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการนำหลัก Compliance Risk Management (CRM) มาใช้ในการบริหารจัดการเก็บภาษีโดยมีแนวทางส่งเสริมให้ผู้เสียภาษีทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ทางภาษีได้อย่างถูกต้อง และการเสียภาษีด้วยความสมัครใจที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการเก็บภาษีที่ยั่งยืนในระยะยาว โดยมีหลักการแบ่งกลุ่มผู้เสียภาษีตามลักษณะ และพฤติกรรม และเลือกใช้เครื่องมือบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เสียภาษีในแต่ละ

³⁷ ดร.ศศิกันต์ จิตุปา, Tax Management of The Revenue Department, ปีที่ 34 ฉบับที่ 1, (มกราคม-มิถุนายน 2557) : 235

กลุ่มปฏิบัติหน้าที่ทางภาษีอากรได้ถูกต้องรวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีได้อีกด้วย

4.1.1 การตรวจสอบภาษีของประเทศสิงคโปร์

การตรวจสอบภาษีของหน่วยงานจัดเก็บภาษีประเทศสิงคโปร์ (Inland Revenue Authority of Singapore : IRAS) สามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การตรวจสอบภาษีทางไปรษณีย์ (Audit by Mail) การตรวจสอบภาษีโดยวิธีลงพื้นที่ (Audit by Field Visits) เป็นต้น โดยอาจเป็นการสัมภาษณ์ ณ ที่พำนักหรือที่ทำการของผู้เสียภาษี หรือที่ทำการของ IRAS ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลโดยสมัครใจของผู้เสียภาษี นอกจากนี้ IRAS ยังสามารถขอตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งขอความร่วมมือกับผู้เสียภาษีด้วยวิธีการต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงจะทำการสรุปผลการตรวจสอบเพื่อให้ผู้เสียภาษีทราบ หาก IRAS ไม่สามารถได้รับข้อมูลจากผู้เสียภาษี IRAS ก็มีอำนาจในการออกหมายเรียกไปยังบุคคลที่สามารถได้ด้วย การเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบภาษีไม่ได้หมายความว่าผู้เสียภาษีได้กระทำการไม่สุจริต หรือหมายความว่าต้องมีการเสียภาษีเพิ่มเติม

ปัจจุบันประเทศสิงคโปร์มีการนำมาตรการการบริหารความเสี่ยง (Compliance Risk Management) กระบวนการปรับทัศนคติของผู้เสียภาษีเพื่อกำกับการตรวจสอบภาษีให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมากขึ้น

4.1.2 มาตรการการบริหารความเสี่ยง (Compliance Risk Management)

เป็นมาตรการกำกับดูแลหลังจากที่ผู้เสียภาษีสมัครใจที่จะเป็นผู้เสียภาษีที่ดี เป็นการดำเนินการหลังการยื่นแบบแสดงรายการ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ผู้เสียภาษี ทรัพยากร เครื่องมือ และผลลัพธ์ โดยเจ้าหน้าที่จะทำการวิเคราะห์ผู้เสียภาษีตามอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ โดยใช้ข้อมูลผู้เสียภาษี ข้อมูลภายนอก และทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น ความรู้ความสามารถ ระบบเทคโนโลยีงบประมาณ พิจารณาใช้วิธีการแบ่งกลุ่มผู้เสียภาษีตามลักษณะและพฤติกรรม และเลือกใช้เครื่องมือบริหารความเสี่ยงให้เหมาะสมกับผู้เสียภาษีแต่ละรายว่าจะใช้มาตรการป้องกันหรือปราบปราม และได้ผลลัพธ์อย่างไรแล้วนำมาวิเคราะห์ผู้เสียภาษี เพื่อกระตุ้นให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติหน้าที่ทางภาษีได้ถูกต้อง โดยหลักของ CRM มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้เสียหาย คือ เจ้าหน้าที่จะทำการวิเคราะห์ผู้เสียหายโดยใช้ข้อมูล เช่น ข้อมูลผู้เสียหาย ข้อมูลจากภายนอก เป็นต้น
2. ด้านทรัพยากร คือ จำนวนของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร ทีมกำกับดูแล และมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประมวลรัษฎากร เทคโนโลยี และงบประมาณ
3. ด้านเครื่องมือ คือ การป้องกัน เช่น การให้ความรู้ด้านภาษีอากรผ่านสื่อต่าง ๆ การกำกับดูแล การแก้ไขกฎหมาย การปราบปราม เช่น การตรวจสอบภาษีอากร
4. ด้านผลลัพธ์ คือ เมื่อวิเคราะห์ตามข้อ 1-3 จะได้ผลลัพธ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ผู้เสียหาย

แผนการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรโดยหลักการบริหารความเสี่ยง มีขั้นตอนการบริหารจัดเก็บภาษี อากร ดังนี้

1. เลือกกลุ่มผู้เสียหายที่ต้องการบริหารจัดการ โดยแยกเป็นกลุ่มผู้เสียหายที่ดี (เสียภาษีครบถ้วน ถูกต้อง) และกลุ่มผู้เสียหายที่ไม่ดี (เสียภาษีไม่ครบถ้วน หรือไม่ถูกต้อง) เพื่อหน่วยงาน IRAS จะใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม
2. วิเคราะห์สาเหตุที่ผู้เสียหายไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ทางภาษีโดยใช้ข้อมูลจากผู้เสียหาย ข้อมูลจากภายนอก และข้อมูลจากการวิเคราะห์ผู้เสียหายในปีที่ผ่านมา
3. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ทางภาษีของผู้เสียหายในแต่ละกลุ่ม
4. วิเคราะห์ความร้ายแรงของปัญหา
5. ตั้งผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ
6. ประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการ
7. นำเครื่องมือมาใช้งานจริงกับผู้เสียหายและหน่วยงาน IRAS
8. เตรียมแผนในการใช้เครื่องมือเพื่อการบริหารจัดการภาษี
9. เลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับประเภทผู้เสียหาย และปัญหาที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่เช่น ให้ผู้เสียหายที่สมัครใจที่จะเป็นผู้เสียหายที่ดีทำข้อตกลง (Agreement) กับหน่วยงาน IRAS โดยจะใช้เครื่องมือส่งเสริมให้ความรู้ด้านภาษี การกำกับดูแล การคืนภาษีอากร และการให้คำปรึกษาอย่างทันท่วงที แต่ถ้าเป็นผู้เสียหายที่ไม่ดี หน่วยงาน IRAS จะใช้เครื่องมือป้องปราม เช่น การตรวจสอบทั่วไปการตรวจสอบเชิงลึก การตรวจประเมิน การออกหมายเรียก เป็นต้น

4.1.3 กระบวนการปรับทัศนคติของผู้เสียภาษี

หน่วยงานจัดเก็บภาษีประเทศสิงคโปร์ (IRAS) เชื่อว่าผู้เสียภาษีที่ปฏิบัติตามกฎหมายส่วนใหญ่มีอิทธิพลมาจากพฤติกรรมทางสังคม และสามารถสร้างแรงกดดันให้กับกลุ่มผู้เสียภาษีที่มีพฤติกรรมไม่ดี เช่น การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี การหนีภาษี เป็นต้น ให้กลับมาปฏิบัติตามกฎหมายดั้งเดิม ดังนั้นหน่วยงานจัดเก็บภาษี IRAS ได้ปรับแนวทางการปฏิบัติของเจ้าพนักงานเพื่อให้เข้ากับลักษณะผู้เสียภาษี ในการช่วยเหลือและโต้ตอบกับผู้เสียภาษีตามความต้องการ ดังนี้³⁸

1. การปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติตามภาระผูกพันทางภาษีโดยสมัครใจ หน่วยงาน IRAS จะจัดทำแพลตฟอร์มและบริการที่เหมาะสมในเชิงรุกเพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี เช่น e-Services, frontline services, No-Filing Service และการทำให้การยื่นเสียภาษีนั้นง่ายขึ้น โดยการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างอัตโนมัติจากรายได้การจ้างงาน

2. การส่งเสริมความรู้

ผู้เสียภาษีบางรายต้องการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ต้องการความช่วยเหลือในการดำเนินการทางด้านภาษีด้วย หน่วยงาน IRAS จึงมุ่งมั่นในการเพิ่มความตระหนักรู้ของผู้เสียภาษีเกี่ยวกับปัญหาด้านภาษี และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เสียภาษีเพื่อป้องกันการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น มี SMS เตือนความจำ การจัดสัมมนาให้ความรู้ การสื่อสารสาธารณะ และการเจรจากับสมาคมการค้า

3. การเกิดความประมาทเลินเล่อ

ผู้เสียภาษีบางคนอาจไม่ได้ให้ความสนใจเพียงพอกับภาระหน้าที่ทางภาษีของตน หน่วยงาน IRAS ได้พยายามตรวจหาข้อผิดพลาดและป้องกันไม่ให้ผู้เสียภาษีกลุ่มนี้ทำผิดพลาดซ้ำ ๆ จากความประมาทของตน เช่น โครงการตรวจสอบและโครงการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจเพื่อสนับสนุนการแก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง

4. การเกิดความผิดพลาด

ผู้เสียภาษีบางส่วนจงใจโกงหรือหลบเลี่ยงภาษี หน่วยงาน IRAS จะจริงจังที่จะดำเนินการอย่างแข็งขันกับคนกลุ่มนี้และลงโทษผู้ที่หลบเลี่ยงภาษี หากประชาชนได้รับรู้หรือพบเห็นผู้ที่หลบเลี่ยง

³⁸ A Singapore Government Agency Website, **Encouraging Tax Compliance** [Online], 2021, 9 Mar. Available from : <https://www.iras.gov.sg/irashome/About-Us/Taxes-in-Singapore/Encouraging-Tax-Compliance/> [16 June 2021]

ภาษีในสิงคโปร์สามารถที่จะติดต่อหน่วยงาน IRAS ได้ทันที ซึ่งจะมีมาตรการ เช่น ลงโทษสั่งยับยั้งกิจการ สอบสวนและการดำเนินคดี เป็นต้น

4.1.4 การปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบบูรณาการและกรอบการให้บริการ

การปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบบูรณาการและกรอบการให้บริการ (ICSF) แสดงให้เห็นถึงการมุ่งเน้นของหน่วยงาน IRAS ในการปฏิบัติตามและการให้บริการที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร ICSF ยึดการปฏิบัติตามข้อกำหนดและการดำเนินการด้านบริการใน 4 องค์ประกอบเชิงกลยุทธ์ คือ การออกแบบที่เหมาะสมตั้งแต่เริ่มต้น บริการที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เสียภาษี การดำเนินการที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสม และมูลค่าการเสียภาษีที่ถูกต้องเรียกรวมกันว่า “สิทธิทั้งสี่”

1. การออกแบบที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่ม

ระบบภาษีที่เรียบง่ายจะช่วยให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ง่ายขึ้น หน่วยงาน IRAS มีส่วนร่วมอย่างมากต่อการออกแบบนโยบายและกฎหมายภาษี และเพื่อให้แน่ใจว่ากฎและกระบวนการทางภาษียังมีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติตามด้วยการสำรวจ วิธีการรวบรวมข้อมูลภาษีของผู้เสียภาษีหรือเหตุการณ์ในชีวิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เสียภาษีไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามมากเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ด้านภาษี สิ่งนี้จึงสะท้อนความเชื่อของหน่วยงาน IRAS ว่า “ไม่จำเป็นต้องใช้บริการ คือ บริการที่ดีที่สุด”

2. การบริการที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เสียภาษี

ผู้เสียภาษีที่ทราบภาระภาษีของตนจะต้องรับผิดชอบเรื่องภาษีมากขึ้น หน่วยงาน IRAS ได้พยายามทำความเข้าใจความต้องการของผู้เสียภาษีเพื่อให้บริการที่เป็นเลิศและรวดเร็วผ่านช่องทางต่าง ๆ ทำให้ผู้เสียภาษีสามารถปฏิบัติตามภาระผูกพันทางภาษีได้อย่างง่ายดาย

3. การกระทำที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสม

แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วผู้เสียภาษีส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามกฎหมาย แต่อาจมีกลุ่มเล็ก ๆ ที่ยังไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งในระยะหลังหน่วยงาน IRAS จะใช้มาตรการที่เข้มงวดมากขึ้น โดยให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็วเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เสียภาษีกุ้มนดังกล่าวได้จ่ายภาษีอย่างยุติธรรม ซึ่งจะรักษาความเชื่อมั่นของคนในสังคมและความยั่งยืนของระบบภาษีของสิงคโปร์

4. มูลค่าการเสียภาษีที่ถูกต้อง

หน่วยงาน IRAS มุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้เชื่อในการเสียภาษีว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน ทำงานแบบบูรณาการทุกภาคส่วนร่วมกับพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.2 ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดน นับว่าเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการลดการใช้ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินสด เนื่องจากทางภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันขับเคลื่อนปัจจัยต่าง ๆ ในประเทศ เช่น ระบบเทคโนโลยีในการรับชำระเงิน กฎหมายที่สนับสนุนในการรณรงค์การลดใช้เงินสด และความไว้วางใจในสังคม เพื่อมีวัตถุประสงค์ในการลดอาชญากรรมและแสวงหารายได้ให้กับรัฐในการจัดเก็บภาษีเงินได้ให้ถูกต้องและครบถ้วน โดยมีผลสำรวจประจำปีของ Insight Intelligence ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีประชาชนสวีเดนเพียง 25 เปอร์เซ็นต์ ที่ใช้เงินสดอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2556 ที่มีสัดส่วน 63 เปอร์เซ็นต์ ส่วนคนที่ไม่ได้ใช้เงินสดเลย หรือใช้เงินสดเพียง 1-2 ครั้งต่อปีในปี พ.ศ. 2560 มีสูงถึง 36 เปอร์เซ็นต์³⁹

4.1.1 มาตรการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการเลี่ยงการตรวจสอบภาษีจากการรับชำระเป็นเงินสดของภาครัฐ

มาตรการของภาครัฐเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการลดการใช้ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินสด ไม่ว่าจะเป็นมาตรการเพื่อใช้บังคับสำหรับผู้ประกอบการ มาตรการส่งเสริมและมาตรการจูงใจสำหรับผู้บริโภคนั้นล้วนต้องอาศัยข้อบังคับและข้อกำหนด จากอำนาจของรัฐในการออกกฎหมายเป็นการบังคับใช้ในวงกว้าง ทั้งนี้เพื่อเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นการป้องกันการหลบหลีกรายได้ อีกทั้งยังเป็นการควบคุมเงื่อนไขในการขายที่สนับสนุนให้ลดการใช้เงินสดมีอีกด้วย

³⁹ Voice online, สวีเดน ใช้เงินสดลดลง กระทบบผู้สูงวัย - คนไร้อินเทอร์เน็ต [ออนไลน์], 2561, 25 กุมภาพันธ์. แหล่งที่มา : https://voicetv.co.th/read/H1btEGg_f [1 พฤษภาคม 2564]

4.1.1.1 มาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้บังคับสำหรับผู้ประกอบการ

ในปี ค.ศ. 2007 กระทรวงการคลังแห่งราชอาณาจักรสวีเดน (Finansdepartementet) ประกาศใช้ พระราชบัญญัติเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ค.ศ. 2007 : 592 (Lag 2007 : 592 om kassaregister m.m.)⁴⁰ เป็นครั้งแรก เพื่อควบคุมการเลี่ยงการเสียภาษีของผู้ประกอบการด้านการบริการเช่น โรงแรมและร้านอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าขายของชำ รวมถึงการเลี่ยงการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในประเทศ โดยมีเนื้อหาในพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

การรับรองในการบังคับใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงินสำหรับผู้ประกอบการนั้น ต้องได้รับการรับรองตามพระราชบัญญัติเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ค.ศ. 2007 : 592 (Lag 2007 : 592 om kassaregister m.m.) ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ดังต่อไปนี้

1. เครื่องบันทึกการเก็บเงิน จะต้องแสดงผลได้อย่างน่าเชื่อถือตามบทบัญญัติในมาตรา 12 บัญญัติไว้ว่า เครื่องบันทึกการเก็บเงินจะต้องได้รับการรับรองโดยหน่วยงานตามระเบียบของรัฐสภายุโรปและสภา (European Council : EC) ฉบับที่ 765/2008 รวมถึงข้อกำหนดสำหรับการรับรองและการเฝ้าระวังความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์และการยกเลิกกฎข้อบังคับ (European Council : EC) ฉบับที่ 339/93 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการรับรองและการควบคุมทางเทคนิค ค.ศ. 2554 : 791 (lagen (2011 : 791) om ackreditering och teknisk kontroll.) หรือจะเรียกว่า เครื่องบันทึกการเก็บเงิน จะต้องถูกรับรองจากทางการ (A certified cash register) โดยบังคับให้ เครื่องบันทึกการเก็บเงิน ที่มาจากภาคเอกชนต้องจดทะเบียนการรับรองกับหน่วยงานการจัดเก็บภาษี (Skatteverket) นั้นเอง

2. เครื่องบันทึกการเก็บเงิน จะต้องมียูนิตที่อยู่ในตัวเครื่อง (Special control unit) เพื่อบันทึกธุรกรรมที่เกิดขึ้นและมีเพียงหน่วยงานการจัดเก็บภาษี (Skatteverket) คือ กรมสรรพากรของประเทศสวีเดน (Swedish Tax Agency) ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในเครื่องได้ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ใช้ตรวจสอบธุรกรรมที่เกิดขึ้นของธุรกิจนั้น ๆ⁴¹ ตามบทบัญญัติในมาตรา 17

⁴⁰ SVERIGES RIKSDAG, **Law (2007 : 592) on cash registers etc.** [online], 2017, 14 June. Available from : https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2007592-om-kassaregister-mm_sfs-2007-592 [1 May 2021]

3. การกำหนดภาระหน้าที่ของผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจโดยมีการทำธุรกรรมด้วยการรับชำระและบริการเป็นเงินสดจะต้องมีเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ตามบทบัญญัติในมาตรา 2 และ มาตรา 3

ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบของหน่วยงานจัดเก็บภาษีของสวีเดน (Skatteverket) อาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการควบคุมหากผู้ประกอบการไม่มีเครื่องบันทึกการเก็บเงิน หรือใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงิน ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดตามมาตรา 12 ไม่ได้แจ้งเครื่องบันทึกการเก็บเงิน หรือลงทะเบียนเครื่องบันทึกการเก็บเงิน กับหน่วยงานจัดเก็บภาษีตามมาตรา 11 ก็จะถูกคิดค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบโดยผู้ประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามมาตราดังกล่าวในพระราชบัญญัติเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ค.ศ. 2007 : 592 (Lag 2007 : 592 om kassaregister m.m.) อาจถูกปรับ 10,000 SEK และหากบริษัทยังไม่ปฏิบัติตามอีกครั้งภายในหนึ่งปีที่ตรวจสอบจะมีการเรียกเก็บค่าปรับเพิ่มอีก 20,000 SEK ตามบทบัญญัติในมาตรา 24 วรรคแรก ซึ่งค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเครื่องบันทึกการเก็บเงิน มีราคาประมาณ 15,000 SEK อาจถูกกว่าค่าธรรมเนียมการตรวจสอบและค่าปรับหากไม่มีเครื่องบันทึกการเก็บเงิน

หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ค.ศ. 2007 : 592 (Lag 2007 : 592 om kassaregister m.m.) ในปี ค.ศ. 2013 กรมสรรพากรของประเทศสวีเดนได้มีการประเมินผลและวิเคราะห์ทางสถิติ จากการปฏิรูปให้ผู้ประกอบการมีเครื่องบันทึกการเก็บเงินในการทำธุรกรรมมีการเลี่ยงภาษีที่ลดลง โดยมีรายได้ภาษีเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 3 พันล้าน SEK ต่อปี⁴² ซึ่งรายได้ภาษีส่วนใหญ่เกิดจากภาษีมูลค่าเพิ่มที่เพิ่มขึ้นและภาษีเงินได้จากผู้ประกอบการที่มีเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ณ ปัจจุบันได้ยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ค.ศ. 2007 : 592 (Lag 2007 : 592 om kassaregister m.m.) และเปลี่ยนเป็นพระราชบัญญัติวิธีการจัดเก็บภาษี

⁴¹ Skatteverket, **Cash register** [Online], 2020, 02 March. Available from :

<https://www.skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglish/businessesandemployers/startingandrunningaswedishbusiness/cashregisters.4.57cadbbd15a3688ff44ddf9.html#> [1 May 2021]

⁴² Skatteverket, **Requirement of cash registers Impact evaluation**, English Summary of the Swedish Tax Agency Report, 2013.

ค.ศ. 2011 : 1244 (Skatteförfarandelag 2011 : 1244)⁴³ โดยเนื้อหายังคงกล่าวถึงข้อกำหนดการควบคุม และการบังคับใช้ของเครื่องบันทึกการเก็บเงิน พร้อมกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบเครื่องบันทึกการเก็บเงิน กับผู้ประกอบการที่มีราคาค่าปรับที่เพิ่มขึ้น เดิมผู้ประกอบการจะถูกปรับหากไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ค.ศ. 2007 : 592 (Lag 2007 : 592 om kassaregister m.m.) ในราคา 10,000 SEK เป็น 12,500 SEK ตามบทที่ 5 ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบ (ส่วน 2) ของพระราชบัญญัติวิธีการจัดเก็บภาษี ค.ศ. 2011 : 1244 (Skatteförfarandelag 2011 : 1244) และ หากบริษัทยังไม่ปฏิบัติตามอีกครั้งภายในหนึ่งปีที่ตรวจสอบจะมีการเรียกเก็บค่าปรับเพิ่มอีก 20,000 SEK เป็น 25,000 SEK

4.1.1.2 มาตรการส่งเสริมและการจูงใจสำหรับผู้ประกอบการ

ปี ค.ศ. 2018 รัฐบาลประเทศสวีเดนได้ออกพระราชบัญญัติ (Avtalslagen, AvtL)⁴⁴ ในมาตรา 2-9 ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินสด⁴⁵ มีใจความสำคัญว่า ในภาคผู้ประกอบการและผู้บริโภค หากไปซื้อสินค้าในห้างสรรพสินค้า หรือร้านค้าทั่วไปแล้วถูกเจ้าของร้าน (ผู้ประกอบการ) ปฏิเสธการรับเงินสด ก็ไม่สามารถเอาผิด หรือดำเนินคดีกับเจ้าของร้าน หรือห้างสรรพสินค้าได้ เนื่องจากกฎหมายอนุญาตให้สามารถโฆษณาไว้ประกาศว่า “ทางร้านเราไม่รับเงินสด” ได้ เพราะฉะนั้น จะเห็นป้ายประกาศลักษณะนี้ในประเทศสวีเดนอย่างแพร่หลาย โดยผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าและบริการกับผู้ประกอบการที่ติดป้ายประกาศไม่รับเงินสดนั้น ถือว่าเป็นการตกลงยินยอมตามสัญญาที่ร้านค้าได้

⁴³ Skatteverket, **Tax Procedure Act** [Online], 2021, 01 January. Available from : https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skatteforfarandelag-20111244_sfs-2011-1244 [1 May 2021]

⁴⁴ Lagen nu, **Contracts Act** [Online], 2018, 19 August. Available from : <https://lagen.nu/1915:218> [1 May 2021]

⁴⁵ Niklas Arvidsson, **Building a Cashless Society The Swedish Route to the Future of Cash Payments**, Switzerland : Springer Briefs in Economics, 2019.

ประกาศแจ้งไว้แล้ว รวมถึงกลุ่มธุรกิจธนาคารอีกด้วย เพราะ กฎหมายธนาคารกลางได้ระบุไว้ว่า การชำระหนี้ตามกฎหมายด้วยเงินสดจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้รับชำระก่อน⁴⁶

การที่รัฐบาลออกกฎหมายไม่เอาผิดกับผู้ประกอบการที่ปฏิเสธการรับชำระสินค้าและบริการเป็นเงินสดเช่นนี้ เพื่อต้องการลดความเสี่ยงในการถูกโจรกรรม ที่สำคัญเป็นการประหยัดเวลาการทำงานของพนักงานที่ไม่ต้องเสียเวลากับการนับเงินสดหลังเลิกงานอีกด้วย และทำให้ผู้บริโภคสามารถชำระสินค้าและบริการได้อย่างรวดเร็วด้วยเงื่อนไขการรับชำระอื่น ๆ เช่น การรับชำระด้วยบัตรเครดิต/เดบิต การโอนเงินผ่าน QR Code เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้สาขาของธนาคารมากกว่าครึ่งในประเทศเลิกการบริการฝากถอนเงินสด จำนวนตู้ ATM ในประเทศมีจำนวนลดลงอย่างมาก เนื่องจากไม่มีความจำเป็นต้องถอนเงินสด โดยมีการสำรวจระหว่างปี ค.ศ. 2007-2015 พบว่ามีเงินสดหมุนเวียนลดลงเกือบร้อยละ 15⁴⁷

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นสามารถจูงใจกลุ่มธุรกิจธนาคารได้อีกด้วย กล่าวคือ หากผู้บริโภคมีการนำเงินสดจำนวนมากไปฝากที่เคาน์เตอร์ของธนาคารอาจจะต้องเจอการซักถามมากมายเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินสด เพื่อเป็นการป้องกันการฟอกเงิน หรือการก่อการร้ายต่าง ๆ หรือหากมีการโอนเงินที่ธนาคารแต่ธุรกรรมเข้าข่ายที่ต้องสงสัย หรือที่เรียกว่า “Vague Transaction” จะถูกส่งตัวให้ตำรวจสอบสวนทันที⁴⁸ จึงเป็นแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการลดการใช้เงินสดได้เป็นอย่างดี เนื่องจากไม่ต้องการมีปัญหาเกี่ยวกับธนาคาร หรือถูกเชื่อว่าเป็นธุรกรรมที่ผิดกฎหมาย

⁴⁶ Niklas Arvidsson, **OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN A CASHLESS SOCIETY** [Online], 2017, 11 September. Available from : <https://www.nbtc.go.th/getattachment/1ee4f982-a246-4baf-8960-e8bf58e4bfe8/27887.aspx> [1 May 2021]

⁴⁷ FINANCE & DEVELOPMENT, **Cash is Dead Long Live Cash**, June 2017 : 33

⁴⁸ ชลิตพันธ์ บุญมีสุวรรณ, **สังคมไร้เงินสด.วารสารธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2**, (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561) :

4.1.2 มาตรการด้านเทคโนโลยีในของกลุ่มธุรกิจธนาคารที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการ เสี่ยงการตรวจสอบภาษีจากการรับชำระเป็นเงินสดของภาคเอกชน

ในปัจจุบันประเทศสวีเดนจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีประชาชนชำระเงินด้วยบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก คือ ประมาณ 270 ครั้ง ต่อคนต่อปีในปี ค.ศ. 2014 (พ.ศ. 2557)⁴⁹ ซึ่งมีผลมาจากการพัฒนาการของธนาคาร โดยธนาคารขนาดใหญ่ 6 แห่งของประเทศสวีเดน ประกอบด้วย Danske Bank, Handelsbanken, Länsförsäkringar Bank, Nordea, SEB และ Swedbank ได้ร่วมมือกันพัฒนาระบบที่สามารถโอนเงินระหว่างธนาคารได้ทันที (Payments in Real-time - Betalningar i Realtid : BiR) และสร้างแอปพลิเคชันที่ชื่อว่า “Swish” สำหรับการโอนเงินระหว่างประชาชนโดยไม่เสียค่าธรรมเนียม กรอกเพียงหมายเลขโทรศัพท์ของผู้รับเงิน และยืนยันตัวตนของผู้โอน โดยใช้ Mobile Bank ID เท่านั้น หรือใช้ในการชำระเงินและบริการแทนเงินสดได้ทุกอย่าง เช่น ชื้อหนังสือพิมพ์ข้างถนน ชื้อน้ำอัดลมเพียงกระป๋องเดียวตามร้านค้า การใช้บริการห้องน้ำสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การขึ้นรถโดยสารสาธารณะ อีกทั้งยังทำให้กลุ่มธุรกิจธนาคารสามารถลดต้นทุนจากการดำเนินงานการจัดการเงินสด (Streamline) เพราะ การขนส่งเงินสดทั้งธนบัตรและเหรียญในประเทศที่มีพื้นที่กว้างใหญ่แต่มีประชากรน้อยทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง⁵⁰ อีกทั้งยังตอบสนองต่อพฤติกรรมของประชาชนที่มีการลดการชำระและบริการด้วยเงินสดอีกด้วย และปัจจุบันกลุ่มธุรกิจธนาคารเริ่มทยอยปิดสาขานาธนาคารลงกว่า 500 สาขาจากทั่วประเทศ⁵¹ อีกทั้งยังสามารถลดความเสี่ยงจากการเสี่ยงการชำระภาษีเงินได้ของผู้ประกอบการเนื่องจากถูกบันทึกรายการจากการทำธุรกรรมได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนมากขึ้น

⁴⁹ John Henley, “Sweden leads the race to become cashless society” [Online], 2016, 4 June, Available from : <https://www.theguardian.com/business/2016/jun/04/sweden-cashless-society-cards-phone-apps-leading-europe> [1 May 2021]

⁵⁰ สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สโร.), รายงานการศึกษาฐานโครงการพัฒนาดตนเองของคณะกรรมการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลองค์การมหาชน, (4 –13 เมษายน2560) : 42

⁵¹ ขวัญใจ เตชเสนสกุล, ถอดบทเรียนสังคมไร้เงินสดในต่างประเทศ.ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, (2562) : 2

บทที่ 5

บทวิเคราะห์ปัญหาการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดและข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ศึกษาความหมายของเงินได้ หลักการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเงินได้ของการทำธุรกรรมด้วยเงินสด รวมถึงมาตรการและวิธีการที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร และมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของต่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการและวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีได้ แต่ยังไม่มีความมีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการตรวจสอบ เพราะฉะนั้น ในบทนี้จึงได้วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เป็นข้อจำกัดในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีกรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด รวมถึงมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีการประยุกต์ใช้วิธีการของต่างประเทศ

5.1 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเงินได้ในกรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด

ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเงินได้ในกรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดนั้น แท้จริงแล้ว คือ การที่ผู้มีเงินได้ต้องการที่จะเสียภาษีให้น้อยที่สุดหรือไม่เสียภาษีเลย โดยจะทำการปกปิดรายได้ หรือไม่ยื่นแบบแสดงรายการการเสียภาษี ซึ่งเป็นการกระทำที่ยากต่อการตรวจสอบของเจ้าพนักงานในการประเมิน รวมทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการในเรื่องของภาษี จึงทำให้มีปัญหาลักษณะการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเงินได้

5.1.1 ปัญหาจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการตรวจสอบ

ปัจจุบันการตรวจสอบภาษีของสรรพากรยังคงตรวจสอบรายการจากการยื่นแบบของผู้เสียภาษีและหารายการที่ยื่นมานั้นไม่สมบูรณ์ หรือไม่ครบถ้วนทางเจ้าพนักงานประเมินจะใช้อำนาจออกหมายเรียกมาตรา 19 ซึ่งจะต้องมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้เสียภาษีที่ยื่นแบบ นั้นแสดงรายการตามแบบที่ยื่นไม่ถูกต้องตามความจริงหรือไม่สมบูรณ์ เจ้าพนักงานประเมิน

จึงจะออกหมายเรียกไปยังผู้เสียหายได้ ซึ่งยังมีข้อจำกัดเนื่องจากสามารถใช้บังคับได้เฉพาะกรณีที่ต้องมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเท่านั้น หรือหากผู้เสียหายไม่ได้ทำการยื่นแบบเสียภาษีเลย เจ้าพนักงานประเมินจะใช้อำนาจออกหมายเรียกมาตรา 23 เพื่อทำการออกหมายเรียกผู้เสียหายมาขอเอกสารหลักฐานต่าง ๆ หากผู้เสียไม่มีหลักฐานมายืนยัน เจ้าพนักงานประเมินจะใช้อำนาจมาตรา 49 เพื่อกำหนดเงินได้สุทธิของผู้เสียหายรายนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่า การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการประเมินภาษี นั้นไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดในการขอเอกสาร ข้อมูลเพิ่มเติม หรือจะเป็นการใช้อำนาจหมายเรียกผู้เสียหาย รวมถึงการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดเงินได้สุทธิ ที่กล่าวมาล้วนเป็นการสันนิษฐานเพื่อทำการประเมินเรียกเก็บภาษีอากรเพิ่มเติมพร้อมทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม แล้วยิ่งถ้าผู้ต้องเสียภาษีมีเงินได้จากการทำธุรกรรมด้วยเงินสด ยิ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่ต้องประเมินรายได้จากข้อสันนิษฐาน

5.1.2 ปัญหาการขาดเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของเจ้าพนักงาน

การกำหนดให้หักค่าใช้จ่ายในราคาการเหมา นั้นไม่ได้ถือว่าเป็นมาตรฐานในการประเมินของเจ้าพนักงาน แต่ถือว่าเป็นการหักค่าใช้จ่ายเพื่อความสะดวกสบายในการประเมินของเจ้าพนักงาน เนื่องจากในการตั้งอัตราร้อยละเท่าไรแล้วแต่ประเภทของธุรกิจนั้น ๆ ไม่ได้คำนึงถึงหรือเทียบกับรายได้หรือต้นทุนของธุรกิจนั้น ๆ หรือการนำข้อมูลจากรายงานบัญชีจากธนาคาร รวมถึงการรวบรวมและการประมวลผลข้อมูลของกิจการนั้น ๆ เพราะฉะนั้น เกณฑ์การกำหนดอัตรเหมาค่าใช้จ่ายของธุรกิจแต่ละประเภทก็ควรคำนึงถึงข้อมูลอื่น ๆ เพื่อประกอบการประเมินของเจ้าหน้าที่ด้วย รวมถึงการปรับปรุงอัตราร้อยละ ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ในปัจจุบัน

5.1.3 ปัญหาการขาดหลักฐานจากการทำธุรกรรมด้วยเงินสด

ในการตรวจสอบภาษีของเจ้าพนักงานแต่ละครั้ง ล้วนต้องอาศัยหลักฐานเพื่อประกอบการตรวจสอบ หรือใช้วิเคราะห์เพื่อประเมินความเสี่ยงของผู้มีเงินได้แต่ละประเภท เนื่องจากการทำธุรกรรมด้วยเงินสด นั้นเป็นการยากต่อการตรวจสอบของเจ้าพนักงานเนื่องจากไม่มีหลักฐานในการทำธุรกรรม

5.1.4 ปัญหาทัศนคติของผู้เสียหายในการตรวจสอบของเจ้าพนักงาน

ผู้เสียหายมักมีทัศนคติที่ไม่ดีกับเจ้าพนักงานในการตรวจสอบ เนื่องจากจะมองว่าเจ้าพนักงานต้องการมาจับผิดรายการทำธุรกรรม และรู้สึกว่าเป็นธรรมในการตรวจสอบด้วยขบวนการที่ไม่โปร่งใสและถูกต้องของเจ้าพนักงาน

5.2 ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้ในกรอบบูรณาการด้วยเงินสด

จากที่กล่าวมาข้างต้นว่ามาตรการและวิธีการตามประมวลรัษฎากรที่ใช้ในการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด ยังคงมีปัญหาและยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้น จึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้การตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด มีประสิทธิภาพและทำให้รัฐมีรายได้ที่มากขึ้นเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ ดังนี้

5.2.1 การกำหนดหลักการในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยเริ่มมีการนำข้อมูลที่ได้จากธนาคารเพื่อนำมาคิดวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยงในการใช้พื้นฐานข้อมูลของผู้มีเงินได้ที่เข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด ดังนั้น หากประเทศไทยมีการนำหลักการการบริหารความเสี่ยงมาใช้อย่างเต็มรูปแบบเหมือนประเทศสิงคโปร์ จะสามารถพัฒนาการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีของรัฐให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยมีการคัดเลือกผู้เสียหายโดยใช้ข้อมูลผู้เสียหาย ข้อมูลภายนอก และทรัพยากรที่มีอยู่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการทำการตรวจสอบ พร้อมทั้งหากมีการประยุกต์นำกระบวนการปรับทัศนคติของผู้เสียหายมาใช้ในประเทศไทย จะมีข้อดีดังต่อไปนี้

1. สามารถช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เสียหายในการตรวจสอบได้ คือ การที่ผู้เสียหายมีมุมมองในตัวเจ้าพนักงานสรรพากร ที่มุ่งเน้นคุณภาพการให้บริการในด้านทำให้คำปรึกษาด้านภาษีอากรได้อย่างเป็นธรรม โปร่งใส และถูกต้องในแต่ละธุรกรรมทางภาษีอากร มากกว่าที่จะรู้สึกว่าตนกำลังโดนตรวจสอบ และช่วยให้ผู้เสียหายที่มีพฤติกรรมไม่ดี เช่น การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี

การหนีภาษี เป็นต้น และหันกลับมาให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานเป็นการสร้างจิตสำนึกสำหรับผู้เสียภาษี

เนื่องจากผู้เสียภาษีในประเทศไทยมีทัศนคติที่ไม่ดีกับเจ้าพนักงานในการตรวจสอบจากที่กล่าวมาข้างต้น หากผู้เสียภาษีมีความตั้งใจจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของเจ้าพนักงาน เพราะฉะนั้นหากเรานำหลักการกระบวนการปรับทัศนคติของผู้เสียภาษีของประเทศสิงคโปร์มาประยุกต์ใช้จะช่วยให้ผู้เสียภาษีเต็มใจปฏิบัติตามภาระผูกพันทางภาษี อีกทั้ง ยังเป็นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เสียภาษีโดยการจัดสัมมนาให้ความรู้ การสื่อสารสาธารณะ และการเจรจากับสมาคมการค้า

2. การลดการใช้ดุลยพินิจหรืออำนาจในการประเมินของเจ้าพนักงานที่เป็นช่องโหว่ให้เกิดการคอร์รัปชัน เพราะ การนำมาตรการการบริหารความเสี่ยง (Compliance Risk Management) เป็นการเลือกกลุ่มผู้เสียภาษีที่ต้องการบริหารจัดการนำมาวิเคราะห์สาเหตุที่ผู้เสียภาษีไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ทางภาษีและจัดทำลำดับความร้ายแรงของปัญหา โดยใช้ระบบการคัดเลือกผู้เสียภาษีเพื่อกำกับและตรวจสอบการคัดเลือกผู้เสียภาษีด้วยระบบคอมพิวเตอร์แทนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่ต้องคัดเลือกด้วยมือพร้อมทั้งจัดทำแผนงาน เพื่อจะได้ทราบว่าควรนำเครื่องมือใดมาใช้ให้เหมาะสมกับประเภทผู้เสียภาษี เช่น หากผู้เสียภาษีไม่ได้มีเจตนาที่ไม่ดีในการหลีกเลี่ยง หรือหนีภาษี จะทำสัญญาข้อตกลงกับผู้เสียภาษี เพื่อทำการจัดอบรมเพิ่มความรู้ด้านภาษีให้กับผู้เสียภาษีนั้น แต่หากตรวจสอบและทราบว่าผู้เสียภาษีมีเจตนาจงใจเพื่อหลีกเลี่ยงหรือหนีภาษี จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ไม่ถูกนำเครื่องมือมาปราบปราม เช่น การตรวจสอบทั่วไปการตรวจสอบเชิงลึก การตรวจประเมิน การออกหมายเรียก เป็นต้น

เนื่องจากประเทศไทยยังคงมีปัญหาของระบบหลังจากการยื่นแบบแสดงรายการ เมื่อเจ้าพนักงานประเมินจะทำการตรวจสอบ นั้นจะก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายให้กับผู้เสียภาษีในความไม่ทั่วถึงและการใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานดังกล่าวเจ้าพนักงานจะใช้วิธีการวิเคราะห์ความผิดปกติจากเอกสารหลักฐานและข้อมูลที่มีอยู่บนระบบเครือข่ายราชการ โดยจัดทำข้อมูลเหล่านั้นใหม่ในรูปแบบกระดาษทำการหรือรายงานด้วยตัวเองเพื่อคัดเลือกผู้เสียภาษีที่มีข้อมูลบ่งชี้ว่าชำระภาษีไม่ถูกต้อง และเลือกวิธีการตรวจสอบที่พิจารณาว่าเหมาะสมกับความผิดปกติที่วิเคราะห์ได้ แต่บางครั้งไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จภายในกำหนดเวลาทำให้เกิดงานค้างเป็นระยะเวลาที่นาน ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาการใช้อำนาจของเจ้า

พนักงานในการตรวจสอบและปัญหาการขาดเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของเจ้าพนักงานได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การที่จะสามารถรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำธุรกรรมที่เป็นเงินสด เพื่อใช้เป็นฐานในการตรวจสอบประเมินความเสี่ยงได้ นั้นต้องอาศัยหลักฐานการทำธุรกรรมของผู้เสียภาษี โดยการที่รัฐต้องกำหนดแรงจูงใจหรือการบังคับใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งในหลักฐานการทำธุรกรรม โดยเป็นมาตรการลดการใช้เงินสด ดังนี้

5.2.2 การกำหนดมาตรการจูงใจเพื่อเป็นการลดการใช้เงินสดในการทำธุรกรรม

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า รัฐบาลควรเพิ่มกฎเรื่องการไม่เอาผิดจากการที่ผู้ประกอบการปฏิเสธการรับเงินสดจากผู้บริโภค เพื่อเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการในกรณีที่ประกาศเงื่อนไขว่าร้านค้านี้ไม่รับเงินสด อีกทั้ง เป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการทราบถึงช่องทางการรับชำระเงินที่หลากหลาย นอกจากการรับชำระเงินสด เหมือนกับประเทศสวีเดนที่ร้านค้าไหนโชว์เงื่อนไขการชำระเงินว่าร้านนี้ไม่รับเงินสด ผู้บริโภคก็ไม่สามารถเอาผิดกับผู้ประกอบการได้ และรัฐบาลควรจูงใจให้ผู้ประกอบการเห็นว่าการที่ร้านค้าลดการรับเงินสดนั้นมีข้อดีอย่างไรยกตัวอย่าง เช่น การลดโจรกรรมร้านค้า ซึ่งยังคงเห็นได้ตามข่าวว่ามีโจรปล้นร้านค้า ไม่ว่าจะเป็นร้านขายของชำ (local supermarket) หรือร้านอาหาร เพราะ ต้องการเงินสด และการทุจริตของพนักงานเก็บเงิน รวมถึงการประหยัดเวลา สิ้นวันที่ไม่ต้องมานั่งนับเงินสดเพื่อรับรู้อย่างไรได้แต่ละวัน เป็นต้น ดังนั้น ประเทศไทยในปัจจุบันมีการรับชำระเงินที่หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการรับชำระ Mobile Banking ของธนาคารที่จ่ายด้วยการสแกน QR Code การรับชำระเงิน E wallet ต่างประเทศของ Alipay, WechatPay และการรับชำระ E wallet ภายในประเทศไทย เช่น True, line pay, Airpay, BluePay เป็นต้น ซึ่งการที่รัฐจูงใจและสนับสนุนเงื่อนไขการให้ผู้ประกอบการสามารถปฏิเสธการรับชำระเงินในรูปแบบเงินสดเช่นนี้แล้ว ต้องคำนึงถึงผู้บริโภคถึงความพร้อมสำหรับการชำระเงินในรูปแบบอื่นหรือไม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ณ ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ นานา ไม่ว่าจะเป็น โครงการคนละครึ่ง มาตรา 33 ซิมซ้อปใช้ เป็นต้น โดยโครงการเหล่านี้จะให้ประชาชนและร้านค้าร่วมกันชำระค่าสินค้าและบริการ โดยการใช้ Smart Phone ผ่าน Application “เป๋าตัง” ซึ่งล้วนเป็นโครงการในระยะสั้น ๆ ที่มีผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่หากมีการชำระค่าสินค้าหรือบริการในรูปแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ก็จะส่งผลถึงพฤติกรรมของประชาชนที่เปลี่ยนไปในระยะยาว จึงสามารถทำให้การตรวจสอบของกรมสรรพากร

เรื่องของยอดขายภาษี การใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงได้ง่ายขึ้นด้วย เพราะฉะนั้น หากมีการออกกฎเรื่องการไม่เอาผิดจากการที่ผู้ประกอบการปฏิเสธการรับเงินสดจากผู้บริโภคได้ นั่นถือเป็นการสนับสนุนโครงการของรัฐในทางอ้อมและส่งผลกระทบต่อ การตรวจสอบ และจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย เพราะ เป็นการจัดเก็บฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์บริหารความเสี่ยง

5.2.3 การกำหนดมาตรการด้านกฎหมายภาษีเพื่อช่วยในการตรวจสอบภาษี

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า กฎหมายเครื่องบันทึกการเก็บเงินของประเทศไทยในฉบับนี้ค่อนข้างล้ำสมัยและไม่ครอบคลุมถึงสถานะการณ์ปัจจุบัน ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มเท่านั้น ที่จะต้องขออนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร ซึ่งแท้จริงแล้วผู้ประกอบการที่ทำธุรกรรมด้วยเงินสด ก็ควรที่จะต้องติดตั้งเครื่องบันทึกการเก็บเงินและขออนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรด้วยเช่นกัน เพื่อที่จะได้มีเกณฑ์รองรับมาตรฐานของเครื่องบันทึกการเก็บเงิน อาจจะส่งผลให้เป็นช่องโหว่ในการเลี่ยงภาษีได้ และไม่มีกฎในการบังคับผู้ประกอบการ ซึ่งทุกร้านค้าจะต้องมีเครื่องบันทึกการเก็บเงินที่สามารถนำมาตรวจสอบได้ภายหลัง หากเปรียบเทียบกับกฎหมายเครื่องบันทึกการเก็บเงินของประเทศสวีเดนแล้ว จะเห็นได้ว่า ประเทศสวีเดนมีการบังคับให้ผู้ประกอบการจะต้องมีเครื่องบันทึกการเก็บเงินที่ได้รับการรับรองโดยหน่วยงานตามระเบียบของรัฐสภายุโรปและสภา (European Council : EC) และเครื่องบันทึกการเก็บเงินต้องมีกล่องดำเพื่อบันทึกรายการธุรกรรมที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งส่งผลการทำธุรกรรมให้หน่วยงานการจัดเก็บภาษีโดยตรงจากการเชื่อมต่อกับเครื่องบันทึกการเก็บเงินได้เลย หรือการกำหนดให้มีบุคคลที่สามเป็นผู้ให้บริการระบบทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลการทำธุรกรรมเพื่อส่งให้กับสรรพากรนั้นเป็นการลดภาระให้แก่กรมสรรพากรในการรวบรวมและบริหารข้อมูล

ข้อดี ของการติดตั้งเครื่องบันทึกการเก็บเงิน หากผู้ประกอบการมีการติดตั้งเครื่องบันทึกการเก็บเงิน และสามารถเชื่อมรายการการทำธุรกรรมไปยังหน่วยงานการจัดเก็บภาษีได้เลยทุกราย จะก่อให้เกิดผลดีต่อการตรวจสอบรายได้และผู้ประกอบการทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. หน่วยงานการจัดเก็บภาษีจะรับรู้รายได้เพื่อทำการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีการบันทึกรายการการทำธุรกรรมของกิจการครบทุกรายการ เป็นการจัดเก็บภาษีที่ดีตามหลักความเป็นธรรมและหลักความแน่นอน ที่ผู้ประกอบการจะเสียภาษีเท่ากันในภาวะแวดล้อม

เหมือนกัน และสามารถจัดเตรียมค่าใช้จ่ายด้านภาษีไว้ล่วงหน้า ทำให้สามารถชำระภาษีได้โดยถูกต้องตามเวลาที่กำหนด

2. ภาครัฐสามารถรับรู้รายรับเพื่อจัดหางบประมาณจากหน่วยงานจัดเก็บภาษีที่มีความแน่นอนและมีความน่าเชื่อถือของรายได้จากผู้ประกอบการ เพื่อจัดสรรงบประมาณให้สัมพันธ์กับรายจ่ายและนำไปบริหารพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ลดภาระให้แก่กรมสรรพากรในการรวบรวมและบริหารข้อมูล เพราะ กำหนดให้มีบุคคลที่สามเป็นผู้ให้บริการระบบทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลการทำธุรกรรมเพื่อส่งนี้ให้กับสรรพากรโดยตรงเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และเป็นการป้องกันการออกใบกำกับภาษีปลอมได้อีกด้วย

4. ผู้ประกอบการสามารถตรวจสอบรายการการทำธุรกรรมของตนเองได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการทำกลยุทธ์เพื่อพัฒนาภาพรวมของกิจการได้ เช่น อาจนำรายได้ไปต่อยอด หรือสามารถรับรู้กำไรที่แท้จริง เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามการที่จะบังคับให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีเครื่องบันทึกเงินสดให้ครบทุกร้านค้า และการที่จะให้บุคคลที่สาม คือ ผู้ให้บริการระบบเป็นผู้รวบรวมข้อมูลและนำส่งให้กับกรมสรรพากรโดยตรงนั้นยังมี

ข้อเสีย ดังต่อไปนี้

1. เป็นการเพิ่มต้นทุนและค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประกอบการในการจัดหาเครื่องบันทึกเงินสด

2. การที่จะนำส่งข้อมูลการทำธุรกรรมแล้วส่งมากับกรมสรรพากรนั้นเป็นที่จะต้องบูรณาการระบบเทคโนโลยีให้ทันสมัย และเชื่อมต่อกับทางระบบของกรมสรรพากรได้จริง เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับรัฐเป็นจำนวนมาก

3. การกำหนดให้มีบุคคลที่สามเป็นผู้ให้บริการระบบมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลธุรกรรมของผู้ประกอบการทำให้ผู้ให้บริการระบบเข้าถึงข้อมูลในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความลับทางการค้าของผู้ประกอบการและอาจเป็นช่องทางทุจริตของผู้ให้บริการระบบในการขายข้อมูลการทำธุรกรรมของผู้ประกอบการที่ตนเป็นผู้รวบรวมให้แก่บุคคลอื่น

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ปัจจุบันที่รัฐมีภาระหน้าที่หลายประการนอกจากการรักษาความสงบและปลอดภัยแก่ประชาชน การระหว่างประเทศ การอำนวยความสะดวก รัฐยังมีหน้าที่ในการพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น เช่น หน้าที่ทางด้านสาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น เมื่อรัฐมีภาระหน้าที่ที่มากขึ้น จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่รัฐจะมีรายจ่ายที่มากขึ้นตามไปด้วย การจัดทำหน้าที่หรือการบริการสาธารณะเหล่านี้ให้สำเร็จลุล่วงต้องใช้งบประมาณในการจัดทำ ดังนั้น การเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะ ภาษีเป็นรายได้หลักของรัฐ แต่อย่างไรก็ตาม ความประสงค์ในการเก็บภาษีของรัฐให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมสวนทางกับความคิดของผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษี เนื่องจากผู้มีเงินได้ต้องการเสียภาษีในส่วนของตนให้น้อยที่สุดหรือไม่เสียเลย จึงนำไปสู่วิธีการต่าง ๆ ในการบรรเทาภาระภาษีไม่ว่าจะเป็นการวางแผนภาษี การหลบหลีกภาษี หรือร้ายแรงถึงขั้นเลี่ยงภาษี

อย่างไรก็ตาม ธุรกิจที่ทำธุรกรรมด้วยเงินสดเป็นอีกช่องทางหนึ่งของผู้มีเงินได้ที่ใช้เป็นช่องทางในการเลี่ยงภาษี โดยเฉพาะในประเทศไทยที่การชำระเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการยังคงใช้รูปแบบการชำระด้วยเงินสดเป็นส่วนมาก อีกทั้ง ธุรกิจที่ทำธุรกรรมด้วยเงินสดมักจะเป็นธุรกิจที่สะดวกต่อการชำระเป็นเงินสด เช่น ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจเสริมความงาม การรับเหมาก่อสร้าง การประกอบวิชาชีพต่าง ๆ เช่น แพทย์ ทนายความ เป็นต้น ธุรกิจที่ทำธุรกรรมด้วยเงินสดเหล่านี้ทำให้รัฐไม่สามารถเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีของเจ้าพนักงานยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงของผู้เสียภาษีหลังจากรยื่นแบบแสดงรายการรวมทั้งการใช้อำนาจและดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในการประเมินภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีมีทัศนคติที่ไม่ดีกับผู้ตรวจสอบอีกทั้งยังขาดหลักฐานเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ของเจ้าพนักงาน ขาดมาตรการจูงใจและการบังคับใช้ ให้ประชาชนมีการลดการใช้จ่ายเงินสดในการทำธุรกรรม

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่ามาตรการทางกฎหมายรวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยง การรณรงค์เพื่อเป็นการจูงใจ การสนับสนุน ในเรื่องการทำธุรกรรมเป็นเงินสดยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอจากการตรวจสอบและการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากร ในขณะที่ต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ และประเทศสวีเดน มีการนำมาตรการการบริหารความเสี่ยงมาใช้ก่อนทำการประเมินการตรวจสอบ และมีมาตรการจูงใจและการบังคับให้ผู้ประกอบการมีการลดการใช้เงินสดเพื่อจะใช้เป็นฐานข้อมูลในการประเมินความเสี่ยงตามหลักการบริหารความเสี่ยง ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาและนำแนวทางการใช้มาตรการต่าง ๆ ของประเทศสวีเดนและประเทศสิงคโปร์นำมาปรับปรุงและปรับใช้ในประเทศไทย ที่เป็นการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีในกลุ่มธุรกิจที่รับชำระเป็นเงินสด เพื่อให้แก้ไขปัญหาการเลี่ยงการตรวจสอบภาษีจากการรับชำระและบริการเป็นเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการกำหนดมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีกรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่งานตรวจสอบเงินได้ของกรมสรรพากรควรมีการกำหนดประเภทกลุ่มธุรกิจที่มีความเสี่ยงเฉพาะกลุ่มธุรกิจที่มีการทำธุรกรรมเป็นเงินสด รวมถึงมีการเก็บฐานข้อมูลการเสียภาษีของธุรกิจประเภทนี้ เพื่อให้กรมสรรพากรสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดข้อบังคับหรือนโยบายที่จำเป็นในการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

กรมสรรพากรควรปรับปรุงหลักการการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีโดยการกำหนดหลักการในการบริหารความเสี่ยง คือ มีการนำข้อมูลจากบุคคลที่สามมาคิดวิเคราะห์แยกแยะความเสี่ยงของผู้ที่ต้องเสียภาษีก่อนการตรวจสอบ เพื่อให้ทราบถึงเครื่องมือที่จะใช้ในการตรวจสอบ อีกทั้ง เป็นลดการใช้อำนาจและดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในการประเมินหลังการตรวจสอบยื่นแบบแสดงรายการ และการสร้างทัศนคติที่ดีของผู้เสียภาษีที่มีต่อเจ้าพนักงานประเมินถึงหลักความเป็นธรรม โปร่งใส และถูกต้อง

ในขณะเดียวกัน ระหว่างที่กรมสรรพากรมีการนำหลักการบริหารความเสี่ยงมาใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เสียภาษีก่อน รัฐควรที่จะมีมาตรการจูงใจและบังคับใช้เพื่อให้ผู้มีเงินได้ที่ทำธุรกรรมด้วยเงินสด ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าไม่มีหลักฐานในการทำธุรกรรม จะเป็นการยากต่อ

การตรวจสอบของเจ้าพนักงานหันมาทำธุรกรรมในรูปแบบอื่น เช่น การรับชำระ Mobile Banking ของธนาคารที่จ่ายด้วยการสแกน QR Code การรับชำระเงิน E - wallet ต่างประเทศของ Alipay, WechatPay และการรับชำระ E wallet ภายในประเทศไทย เช่น True, line pay, Airpay, BluePay เป็นต้น และชักจูงให้ผู้ประกอบการเห็นถึงข้อเสียในการทำธุรกรรมด้วยเงินสด เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการทำธุรกิจของประชาชนในปัจจุบัน รวมถึงลดการสัมผัสธนบัตร หรือเหรียญที่จะเป็นการแพร่เชื้อไวรัสในปัจจุบันอีกด้วย อีกทั้ง เป็นผลพลอยได้ให้กับกรมสรรพากรในการจัดเก็บฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงในระยะยาวต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะมาตรการดังกล่าวจะสามารถช่วยให้รัฐตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเงินได้กรณีการประกอบธุรกรรมด้วยเงินสดเหล่านี้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการลดข้อจำกัดบางประการในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการจัดเก็บภาษี

บรรณานุกรม

หนังสือ

กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2563, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรือนแก้ว
การพิมพ์, 2563

จิตติ ดิงศภักดิ์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 1
กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553

จรัสศักดิ์ รอดจันทร์, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 33 – 40.

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำอธิบายกฎหมายภาษีอากร, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536
บรรณการ, 2539

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุยลักษณ์ ตราชูธรรม, กฎหมายภาษีอากร (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญู
ชน, 2562).

รศ.สมคิด บางโม, การภาษีอากรธุรกิจ, หน้า 135

สมคิด บางโม, ภาษีอากรธุรกิจ (กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒน์, 2557).

บทความในวารสาร

ขวัญใจ เตชเสนสกุล, ถอดบทเรียนสังคมไร้เงินสดในต่างประเทศธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า
แห่งประเทศไทย, (ปี 2562) : 2

ชลิตพันธ์ บุญมีสุวรรณ, สังคมไร้เงินสด, วารสารธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2, (กรกฎาคม -
ธันวาคม 2561) : 235 – 237

ดร.ศศิกานต์ จัตุปา, Tax Management of The Revenue Department, ปีที่ 34 ฉบับที่ 1,
(มกราคม-มิถุนายน 2557) : 235

สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.), รายงานการศึกษาดูงานโครงการพัฒนาตนเองของคณะกรรมการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลองค์การมหาชน, (4 –13 เมษายน 2560) : 42

อัจฉรา หล่อตระกูล, เงิน : ความหมายและความสำคัญ, วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1, (มกราคม 2558) : 71-73

FINANCE & DEVELOPMENT, Cash is Dead Long Live Cash, June 2017 : 33

Niklas Arvidsson, Building a Cashless Society The Swedish Route to the Future of Cash Payments, Switzerland: Springer Briefs in Economics, 2019

Skatteverket, Requirement of cash registers Impact evaluation, English Summary of the Swedish Tax Agency Report, 2013.

วิทยานิพนธ์/เอกัตศึกษา

พรภวิชัย เค้าสงวนศิลป์, การตรวจสอบภาษีเงินได้ : ศึกษากรณีการใช้ข้อมูลจากธนาคาร (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558)

พัทธ์ธีรา ชุ่มใจ. (2562). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรภาค 2 รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สื่ออิเล็กทรอนิกส์/ระบบออนไลน์

กรมสรรพากร, บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร หมวด 3 ภาษีเงินได้ มาตรา 38-64 [ออนไลน์], 8 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/5937.html#mata38> [29 เมษายน 2564]

กรมสรรพากร. คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 91/2542 [ออนไลน์], 19 สิงหาคม 2558. แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/3564.html> [29 เมษายน 2564]

กำหนด โสภณวุฒ, การหนีภาษีกับการเลี่ยงภาษี [ออนไลน์], 12 สิงหาคม 2551. แหล่งที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/ThaiLawFirm/2008/08/12/entry-1> [29 เมษายน 2564]

ข่าวกระทรวงการคลัง, ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาลสุทธิปีงบประมาณ 2563 [ออนไลน์], 30 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา : <https://www.mof.go.th/th/view/file/23ae7ca92697519c66eb230ef6b5203eb51339141e4a64fee3> [29 เมษายน 2564]

คำพิพากษาฎีกาที่ 3665/2540 (กรมสรรพากร) [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/16770.html> [16 มิถุนายน 2564]

บทความ, รู้จักบัตรเครดิต บัตรเครดิต และบัตรเอทีเอ็ม เตรียมตัวสู่โลกไร้เงินสด, [ออนไลน์], 4 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา : <https://www.sanook.com/money/481469/> [29 เมษายน 2564]

พรทิพย์ นิ่มเสมอ, การควบคุมเงินสดและลูกหนี้ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://sites.google.com/a/ttc.ac.th/financill_acc/4-kar-khwbkhum-ngeinsd-laee-luk-hni [12 พฤษภาคม 2564]

ลำไย เทียมมล, วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://krulummyai.weebly.com/362336333360536063640361136193632362635913588366036513609358536343619359236333604364835853655361036163634362536373629363435853619.html> [16 มิถุนายน 2564]

สุเทพ พงษ์พิทักษ์, จากการกำกับดูแลสู่การออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีอากร [ออนไลน์], 2560, 7 เมษายน. แหล่งที่มา : shorturl.asia/gyx4Q [16 มิถุนายน 2564]

สุนิสา ศรีนวล, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการทางการเงิน [ออนไลน์], 2555, 29 มีนาคม. แหล่งที่มา : <http://sunisastudy.blogspot.com/2012/03/blog-post.html> [12 พฤษภาคม 2564]

A Singapore Government Agency Website, Encouraging Tax Compliance [Online], 2021, 9 Mar. Available from : <https://www.iras.gov.sg/irashome/About-Us/Taxes-in-Singapore/Encouraging-Tax-Compliance/> [16 June 2021]

International Monetary Fund, Presumptive Taxation [online], 1993. Available from : <https://www.imf.org/external/pubs/nft/1998/tlaw/eng/ch12.pdf> [5 June 2021]

John Henley, “Sweden leads the race to become cashless society” [Online], 2016, 4 June. Available from : <https://www.theguardian.com/business/2016/jun/04/sweden-cashless-society-cards-phone-apps-leading-europe> [2021, May 1]

Kamontip Punwong, การเงินและการธนาคาร (Money & Banking) [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://shorturl.asia/SLfOz> [12 พฤษภาคม 2564]

Lagen.nu, Contracts Act [Online], 2018, 19 August. Available from : <https://lagen.nu/1915:218> [2021, May 1]

Niklas Arvidsson, OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN A CASHLESS SOCIETY [Online], 2017, 11 September. Available from : <https://www.nbtc.go.th/getattachment/1ee4f982-a246-4baf-8960-e8bf58e4bfe8/27887.aspx> [2021, May 1]

Nuttika Kanjuck, ตั๋วเงิน (bill of Exchange) [ออนไลน์], 2555, 13 กุมภาพันธ์. แหล่งที่มา : <http://varittarp.blogspot.com/2012/02/blog-post.html> [12 พฤษภาคม 2564]

OECD, ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT [online], 2006, 6 October. Available from : <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/hnwi/37589900.pdf> [13 June 2021]

Skatteverket, Cash register [Online] , 2020, 02 March. Available from :
<https://www.skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglish/businessesandemployers/startingandrunningaswedishbusiness/cashregisters.4.57cadbbd15a3688ff44ddf9.html#> [2021, May 1]

Skatteverket, Tax Procedure Act [Online] , 2021, 01 January. Available from :
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skatteforfarandelag-20111244_sfs-2011-1244 [2021, May 1]

SVERIGES RIKSDAG, Law (2007 : 592) on cash registers etc. [online], 2017, 14 June.
Available from : https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2007592-om-kassaregister-mm_sfs-2007-592 [1 May 2021]

TAXBugnoms, ประกาศข่าวดี! ธนาคารส่งข้อมูลบัญชีเราให้สรรพากรเริ่มใช้ปี 2563 [ออนไลน์], 2562, 23 ธันวาคม. แหล่งที่มา : shorturl.asia/t4qrN

Voice online, สวีเดน ใช้เงินสดลดลง กระทบผู้สูงวัย - คนไร้อินเทอร์เน็ต [ออนไลน์], 2561, 25 กุมภาพันธ์. แหล่งที่มา : https://voicetv.co.th/read/H1btEGg_f [1 พฤษภาคม 2564]

Webpakpay, เรื่องง่ายเรื่องง่าย [ออนไลน์], 5 มีนาคม 2560. แหล่งที่มา : <https://www.webpakpay.com/> [29 เมษายน 2564]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ค.ศ. 2007:592 ประเทศสวีเดน

Lag 2007:592 om kassaregister m.m.

ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติวิธีการจัดเก็บภาษี ค.ศ. 2011:1244 ประเทศสวีเดน

(Skatteförfarandelag 2011:1244)

ภาคผนวก ค

พระราชบัญญัติสัญญา ตามมาตรา 2-9 ประเทศสวีเดน

(Avtalslagen, AvtL)